

Johanna Manu

Kulttuuri, media ja opetus käsi kädessä

SeAMK:n kulttuuriradiosuunnitelma

Opinnäytetyö

Kevät 2011

Kulttuurialan yksikkö

Kulttuurituotannon koulutusohjelma

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: Kulttuurialan yksikkö

Koulutusohjelma: Kulttuurituotanto

Suuntautumisvaihtoehto:

Tekijä: Manu, Johanna

Työn nimi: Kulttuuri, media ja opetus käsi kädessä

Ohjaaja: Kareinen, Jussi

Vuosi: 2011 Sivumäärä: 49 Liitteiden lukumäärä:

Kartoitan opinnäytetyössäni kampusradion tarvetta Seinäjoen ammattikorkeakoulussa ja esitän kulttuuripainotteisen radion mahdollisuuksia opetusvälineenä sekä oppilaiden verkostoitumisessa.

Työ kartoittaa Internet-radion perustamiseen tarvittavat tiedot tekniikasta, laillisista velvoitteista sekä kustannuksista.

Radion kehityskaari on ottanut suuria harppauksia sitten ensimmäisen radiolähetyksen vuonna 1920. Tässä opinnäytetyössä kehitetty radiokanava on suunniteltu toteutettavaksi viimeisimmän tekniikan myötä ja sen sisällön on suunniteltu palvelevan erityisesti kulttuurialan opiskelijoita.

Avainsanat: Internet-radio, nykyaika, tekniikka, opetusväline, verkostoituminen

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Faculty: Culture

Degree programme: Culture Management

Specialisation:

Author/s: Manu, Johanna

Title of thesis: Culture, media and teaching hand in hand

Supervisor(s): Kareinen, Jussi

Year: 2011 Number of pages: 49 Number of appendices:

In this thesis I have examined the need of a campus radio to University of Applied Sciences in Seinäjoki and I present the possibilities of a culture radio as a teaching tool and student's networking.

This thesis presents needed information how to establish an Internet-radio scanning it from technical, legal and economical point of view.

Since the first radio broadcasting 1920 technique has developed enormously. The radio station that has been presented in this thesis is planned to follow the latest technique and it is planned to serve especially those who study culture.

Keywords: Internet-radio, present, technique, teaching tool, networking

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä.....	1
Thesis abstract	2
SISÄLTÖ.....	3
Kuvio- ja taulukkoluetelo.....	5
1 SIITÄ SE AJATUS SITTEN LÄHTI.....	6
2 RADION KEHITYSKAARI.....	9
2.1 Media syntyy	9
2.2 Radion alkuvaiheet Suomessa.....	10
2.3 Internetin vaikutus radioon	11
2.4 Radiomaailman muutokset viimeisen 25 vuoden aikana.....	12
2.4.1 Tekniikka.....	12
2.4.2 Musiikki	13
3 TEKNINEN ARKI.....	15
4 KAMPUSRADION TARVE SEAMK:SSA JA TOIVEET SEN SISÄLLÖSTÄ	17
5 KULTTUURIRADIO KURA:N SWOT-ANALYYSI.....	22
6 NETTIRADION PERUSTAMINEN	25
6.1 Tekninen toteutus.....	25
6.1.1 Lähetinyksikkö	27
6.1.2 Editointiohjelma.....	28
6.2 Lailliset velvoitteet	28
6.3. Kustannusarvio	28
7 OHJELMASISÄLTÖ	32
7.1 "Ja kello tuli juuri..."	32
7.2 Radio-ohjelmien kartoitusta.....	32
7.3 "Tuntiappelsiini", eli rotaatiokello	36
8 RADION MAHDOLLISUUDET OPETUKSESSA.....	41
9 VERKOSTOITUMISMAHDOLLISUUDET	44
9.1 Lähipiiri.....	44

9.2 Yhteys ulkomaille	45
9.3 Tähtiä ja tähdenlentoja	46
10 JÄLKIVIISAUKSIA.....	47
LÄHTEET.....	50

Kuvio- ja taulukkoluetelo

Kuvio 1. Kulttuuriradio KuRa:n SWOT-analyysi.1**Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.**

Kuvio 2. Rotaatiokello Radio Vaasa..... 33

Kuvio 3. Rotaatiokello YLE Pohjanmaa 34

Taulukko 1. Internet-lähettämisen vähimmäislaskutus Teoston mukaan.....30

Taulukko 2. KuRa:n ohjelmakartta.....35

1 SIITÄ SE AJATUS SITTEN LÄHTI...

Yläasteen työharjoittelujakso vei intohimoisen radion kuuntelijan kokeilemaan siipiään paikallisradiossa. Ensimmäisen tilaisuuden tultua ponkaisin pölyisten levyhyllyjen välistä ”parrasvaloihin”, suoran radiolähetysten juontajaksi. Kolme vuotta myöhemmin piti tehdä valinta marketin kassanpaikan ja paikallisradion välillä: 15 radiovuoden jälkeen takana on jo useampi paikallisradio ja YLE Radio Suomen maakuntaradio.

Tekniikka on kehittynyt viimeisen 15 vuoden aikana, mutta peruselementit ovat säilyneet samoina: ensimmäinen radiolähetys vuonna 1922 koostui nykyradiollekin tutuista elementeistä: musiikista, uutisista, ajankohtaisista keskusteluista sekä mainoksista. (Viljakainen 2004, 27.) Myös radion rooli on muuttunut vuosien varrella ja tätä tarkastellaan enemmän luvussa kaksi.

Työharjoittelujakso Espanjassa vei Radio Finlandian juontajaksi. Pikainen tervehdyskäynti radiolla johti siihen, että kehitin radiolle kulttuuriohjelman: *Kulttuurishotin*. Ajatus kulttuuripainotteisesta ohjelmasta jäi kytemään, ja näin sai alkunsa ajatus opiskelijoiden tekemästä kulttuuriradiosta Seinäjoen ammattikorkeakoulussa. Työnimenä kutsutaan tätä kanavaa tässä opinnäytetyössä kulttuuriradio KuRa:ksi.

Radion merkitys omassa kehityksessä on tuntunut suurelta. Radiotyöskentelyn kautta yleissivistys on kasvanut sekä erilaiset ihmiset, alat ja kulttuurit ovat tulleet tutuiksi mm. haastatteluiden kautta. Se, että on uskaltanut avautua suunsa kymmenien tuhansien kuuntelijoiden kuultavaksi päivän polttavista aiheista ja omista ajatuksista, on tuonut rohkeutta, minkä avulla on uskaltanut tuoda itseään esille myös muissa työtehtävissä.

Koen median olleen suuressa roolissa omassa kasvussa. Tällä en tarkoita ainoastaan työskentelyä sen parissa, vaan kasvua aikakautena, jolloin mediasta on muodostunut yhteiskuntamme suunnannäyttävä. Kaarle Nordenstreng kirjoittaa *Media muuttuu*-kirjan (Gaudeamus 2002) esipuheessaan siitä, miten mediasta on tullut muutoksen symboli:

Juuri media välittää niitä erityisesti nuorisoa koskettavia sisältöjä, jotka luovat ”uutta kulttuuria”. Toisaalta muutos ei ole peräisin mediasta it-

sestään vaan niistä elämänilmiöistä, joita se heijastaa. Silti kyynikonkin on myönnettävä, että media toimii muutoksen moottorina niin hyvässä kuin pahassa (Ruusunen 2002, 5).

Se, miten rajusti media ja sen käyttö on viime vuosina muuttunut ja lisääntynyt taustoittaa myös ajatusta koulun omasta kulttuuriradiosta. Radion kautta SeAMK saisi Internetiin uudenlaista näkyvyyttä ja esim. *podcastingin* myötä koulu saisi yhden tavan lisää pysyä mukana nykyajan sykkeessä. Selvitän tarkemmin median kehittymistä erityisesti radion kannalta seuraavassa luvussa.

Kulttuuri, kuten mediakin, ympäröi meitä kaiken aikaa ja on kaikkialla. Kulttuurisana voidaan kuitenkin virheellisesti ja kapeakatseisesti yhdistää ainoastaan ns. korkeakulttuuriin, joka käsittää vain murto-osan kaikesta siitä, mikä on kulttuuria. Kulttuuriradiolla olisi SeAMK:n toimesta tilaisuus ja haaste avartaa kulttuurikäsitettä myös mahdollisesti niille, jotka eivät tiedä mitä sanan taakse varsinaisesti kätkeytyy. Suomessa toimii kulttuuriradio Rondo, jonka ohjelmisto on selkeästi painottunut tiettyyn suuntaan, lähinnä oopperoihin, klassiseen musiikkiin ja balettiin. Tämä opinnäytetyö tuo esille erilaisen kulttuuriradion. Ohjelmasisältöä on pohdittu tarkemmin alkaen sivulta 32.

Ammattikorkeakoulupedagogiikassa on tärkeää, että oppiminen linkittyy todellisiin työtehtäviin ja toimeksiantoihin. Näin oppilaalle jää vahva muistijälki. (Ruohonen, Mäkelä-Marttinen 2006, 77.) Olisiko kulttuuripainotteisen kampusradion tekeminen SeAMK:ssa mielekästä ja opettavaista? Voisiko sen kautta sukeltaa syvemmälle kulttuurin eri kenttiin?

Tässä työssä tutkitaan SeAMK:n kulttuurituotannon sekä mediatuottajien kiinnostusta koulun omaa kulttuuriradiota kohtaan, sekä kartoitetaan radion perustamisen vaiheita ja välineitä. Luvussa kahdeksan paneudutaan myös tarkemmin kampusradion mahdollisuuksiin opetusvälineenä.

Kulttuurituotannon opinnoissa suuressa roolissa on opetella tuottamaan ja näkemään kokonaisuuksia, joista muodostuu kulttuurillinen elämys. Kuvitteellisen, ja tulevaisuudessa toivottavasti todellisen, kulttuuriradio KuRa:n ohjelmasisällön suunnittelu ja kanavan perustamisvaiheessa tarvittavien teknisten, lakivelvoitteisten sekä taloudellisten asioiden selvittely on ollut loistavaa tuottamisharjoittelua.

Vaikka kyse on radiokanavan perustamisesta ja sen sisällön kehittämisestä tapahtuman sijaan, löytyy näistä paljon yhtymäkohtia. Tärkeimpänä näen oman projektini kokonaisuuden käsittämisen ja hallitsemisen. Luvussa kuusi esittelen tarkemmin nettiradion perustamisessa huomioitavia asioita.

Oma intohimoni radiota kohtaan on tehnyt työstä läheisen, ehkä jopa osittain subjektiivisen. Tämän opinnäytetyön tarkoitus on kuitenkin vasta heittää ilmaan ajatus koulun omasta kulttuuriradiosta, selvittää mitä sellaisen perustaminen vaatii ja luoda pohjaa sille, minkälainen kanava se tulevaisuudessa voisi olla. Opinnäytetyön kokonaisuutta pohdittaessa ja kootessa on ollut suuri hyöty omasta kokemuksestani radiotyön parissa.

2 RADION KEHITYSKAARI

2.1 Media syntyy

Internetin hakupalvelin Google antaa sanalle media ainoastaan suomeksi yli 36 miljoonaa osumaa (tilanne 10.5.2011). *Minne menet media?* -kirjan (Olkinuora 2006, 10) mukaan viisi vuotta sitten osumia tuli seitsemän ja puoli miljoonaa.

”Median käytön tärkeimmät taustatekijät ovat kansalaisten yhteenkuuluvuus, ajankäyttö, suhtautuminen mediaan ja median teknologinen kehitys” (2006,20). Kansan yhteisöllisyys onkin ollut tärkeänä osatekijänä lehdistön menestymisessä. Ihmisen perusominaisuuksiin kun kuuluu yhteisöllisyys, joka on ollut edellytyksenä tiedon välittämisessä ja helpottanut sitä. (2006, 20.)

Tiedonvälityksen varhaiskehitys lähtee liikkeelle jo puhetaidon syntymisestä. Tästä siirryttiin kirjoitus- ja piirustustaitoon. Median aikakausi alkoi, kun kirjapainotaito mahdollisti kirjoitetun sanan monistamisen. (Ruusunen (Nordenstreng & Starck) 2002, 9.)

1440-luvun Euroopassa kirjapainokulttuurin synty ja kehittyminen oli alkusysäys lehdistön syntymiselle. Ensimmäiset lehdet ilmestyivät 1500-luvulla, mutta vasta seuraavalla vuosisadalla säännöllisesti. Suomi sai oman lehdistönsä vasta 1700-luvun lopulla ja suomenkielisen lehdistön kehittyminen meni aina 1800-luvulle, kun suomesta autonomian aikaan tuli enemmistökieli. (Olkinuora 2006, 11–12.)

Maailmanhistorian merkittävimpiin keksintöihin kuuluu amerikkalaisen Joseph Henryn keksimä ja skotlantilaisen James Maxwellin kehittänyt käsite *radioaallot* eli lähetystaajuudet. Maxwell todisti 1865 sähkömagneettisten aaltojen soveltuvuuden kommunikointiin. Kului vielä parikymmentä vuotta, ennen kuin saksalainen fyysikko Heinrich Herz sovelsi teoriaa käytäntöön.

Ensimmäiset radiotoimintaa muistuttavat lähetykset tapahtuivat puhelinverkossa unkarilaisen puhelininsinööri Theodor Puskàsin aloitteesta Budapestissä 1892 jatkuen aina vuoteen 1915. Italialaisen teknikon Guglielmo Marconin langaton sähköttäminen muutaman kilometrin päähän koki merkittävän läpimurron vuonna

1901, kun hän onnistui lähettämään langattoman viestin Atlantin yli. Ääniradion todellinen läpimurto tapahtui vuonna 1904 englantilaisen J.A. Flemingin keksittyä radioputken eli diodin. Useiden tiedemiesten kehittelyssä se kehittyi ääntä ja musiikkia välittäväksi elektroniputkeksi ja vuonna 1920 radio sai maailmanensi-iltansa Pittsburghissa, Yhdysvalloissa.

Ensimmäistä kertaa aloitettiin lähetykset, jotka olivat kenen tahansa vastaanotettavissa. Ensimmäinen lähetys koostui nykyradiollekin tutuista elementeistä: musiikista, uutisista, ajankohtaisista keskusteluista sekä mainoksista. (Viljakainen 2004, 27.)

Muutama vuosi myöhemmin ”rapakon takana” oli jo yli 500 radioasemaa ja 20-luvulla radiotoiminta vilkastui myös Euroopassa. (Olkinuora 2006, 16.)

2.2 Radion alkuvaiheet Suomessa

Suomessa oli puhuttu radiosta jo 1917 kuvatessa langatonta lennätintä. Varsinaiset radiolähetykset aloitettiin varhaisessa vaiheessa uuden tekniikan myötä ja vuodet 1923–1924 olivat suomalaisen radiotoiminnan pioneerien huippuvuosia.

Nuoren Voiman Liiton talvipäivillä tammikuussa 1923 lähetettiin Suomen ensimmäinen radiokonsertti Helsingin suomalaiselta normaalilyseolta. Puolustusvoimain Radiopataljoona lähetti saman vuoden huhtikuussa torvisoittoa Katajanokan upseerikasinolle Santahaminasta ja K.S. Sainio, joka oli rakentanut putkilähettimen, lähetti samana vuonna gramofonimusiikkia radion välityksellä. Insinööri Arvi Hauvonen aloitti kuitenkin Tampereella keväällä 1923 varsinaiset radiolähetykset. Suosio kasvoi nopeasti ja siihen vastattiin lisäämällä lähetystehoja ja monipuolisempaa ohjelmaa. Näin syntyi Radio Tampere. Myös Helsingissä aloitettiin radiolähetyksiä samoihin aikoihin ja syntyi Radiola, jonka lähetyksiä voitiin kuunnella Savossa saakka.

Hauvosen ansiosta perustettiin myös Tampereen Radioyhdistys. Vuonna 1924 radioyhdistysten toiminta oli levinnyt useille paikkakunnille ja yksityisiä asemia oli 1245. Näiden tehot riittivät lähettämään ohjelmaa vain n. 20 km säteellä ja Yleis-

radion perustamisen myötä moni asemista hiipui pois. Sanomalehdillä ja uutistomistoilla oli myös omia radioasemia. (Viljakainen 2004, 29, 31.)

Britannian yleisradioyhtiö BBC (British Broadcasting Corporation) toimi mallina Suomen Yleisradion ohjelmatoimintaa pohdittaessa. Kuten moni muukin yleisradio, Suomen Yleisradio omaksui skotlantilaisen insinöörin John Reithin määritelmä ohjelmatoiminnan periaatteista: tiedotus, opetus, kasvatus ja viihde. (2004, 39.)

O.Y. Suomen Yleisradio – A.B. Finlands Rundradio perustettiin 29.5.1926. Avajaislähetys oli saman vuoden syyskuun yhdeksäs. Oopperalaulaja Alexis af Enehjelm kiinnitettiin ”ohjelmajärjestäjäksi” ja kuuluttajaksi ja näin Suomi sai ensimmäisen radiokuuluisuuden. (2004, 39–40.)

2.3 Internetin vaikutus radioon

Sitten Gutenbergin keksimän painokoneen jälkeen Internet on se mullistava tekijä, joka Olkinuoran mukaan ”liikuttaa viestinnän mannerlaattoja”. Internetin jo tapahtunut läpilyönti osoittaa tiedonvälityksen vallankumouksesta ja yhdessä maailman muiden muutosten kanssa saadaan aikaan melkoinen murros ihmisarjessa. (Olkinuora 2006, 9.)

Radio on yllättänyt sopeutumalla aikaan ja sen tekninen kehitys on lisännyt radion suosiota. Vielä 1980-luvun lopulla radion uskottiin jäävän television jalkoihin, mutta 2000-luvun teknisen kehityksen ansiosta se on osoittanut olevansa varteenotettava tiedotusväline. (Olkinuora 2006, 18.)

Hannu Olkinuora kutsuu massamedia- ja yhtenäiskulttuurien aikaa pirstoutumisen ajaksi. Mediat ovat muuttuneet verkoiksi ja uusi median muoto tarjoaa mahdollisuuden vuorovaikutukseen. ”Filosofi Manuel Castells’n mukaan nyt käynnissä oleva mediamurros on yhtä dramaattinen kuin aakkosten keksiminen 2700 vuotta sitten ”(Olkinuora 2006, 18).

Niin joukkoviestinnän tarjonta kuin sen kulutus on jatkuvassa nousussa. Viestintä on reaaliaikaistunut ja saanut uusia muotoja. Viestintäkäyttäytyminen on muuttu-

nut ihmisten suhtautumisessa teknologiaan. (2006, 18–19.) Verkkoaikana kasvanut sukupolvi pitää Internetiä ensisijaisena tiedonvälityksen muotona. (2006, 29.)

Eri tiedotusvälineet, kuten lehdet ja radio, ovat ottaneet Internetin osaksi omaa tapaansa välittää tietoa. Pieni kierros Internetissä eri medioiden sivuilla paljastaan, että moni radiokanava pitää rinnalla nettiradiota, lehdet ovat luettavissa sähköisesti (joko ilmaiseksi tai lisämaksusta) ja Internetin kautta voi myös jälkikäteen katsoa jo televisiosta tulleita ohjelmia. Nelosen ”Ruutu”, MTV3:n ”Katsomo” sekä Yleisradion niin tv- kuin radio-ohjelmienkin kattava ”Areena” ovat rakennettu siihen tarpeeseen, että ihmiset voivat katsoa ja kuunnella ohjelmia silloin, kun heille itselleen sopii.

2.4 Radiomaailman muutokset viimeisen 25 vuoden aikana

2.4.1 Tekniikka

Tämän päivän 30+-ikäiset muistavat vielä mustavalkoiset televisiot, lankapuhelimet, suuret ja kömpelöt tietokoneet sekä sen, kun maailman valloittivat matkapuhelimet, joiden koko oli nykyistä minisylitietokonetta suurempi.

Emme suinkaan ole ensimmäinen sukupolvi, joka hämmästelee muutoksia viestintätavoissa. 1800-luvulla uusinta ja kuuminta mediaa olivat lennätin, puhelin, elokuva ja äänilevy. Myöhemmin esimerkiksi radio, televisio ja tietoliikennesatelliitit olivat myös aikansa kuumimpia teknologisen kehittymisen malleja. (Ruusunen 2002, 161.)

Tekniikka on radion osalta muuttunut valtavasti sitten ensimmäisten lähetysten, mutta sisältö on aika pitkälti pysynyt samana: tiedotus, opetus, kasvatus ja viihde. Nykyään kaupallisten kanavien ollessa suuressa roolissa erityisesti viihteellä tuntuu olevan eniten painoarvoa. Kevyelle tarjonnalle on kysyntää, koska median kautta halutaan nimenomaan puheenaiheita ja väline rentoutumiseen. (Olkinuora 2006, 47.)

Radiotekniikassa merkittävä muutos on musiikin siirtyminen cd-levyiltä tietokoneelta soittavaksi. Tämä on osaksi helpottanut työskentelyä, mutta monesti omalla kohdallakin olen törmännyt tekniikan pettämiseen. Koneiden ”kaatuessa” on palatettava vanhaan ja soittettava musiikki cd-levyiltä. Aloittaessani radiotyön vuonna 1996, soitettiin vielä paljon myös vinyylilevyjä.

Uusi tekniikka on mahdollistanut myös sen, että lähetykset voidaan tarvittaessa hoitaa ilman henkilökuntaa. (Uimonen 2011, 124.) Esim. Radio Vaasassa live-lähetyksien päättymisen jälkeen ohjelma laitettiin jatkamaan itsestään ”autopilotti”-komentonappulan avulla. Kerran olen kääntynyt moottoritieltä kohti Lapuaa matkatta takaisin Vaasaan, kun tämä nappula oli unohtunut painaa pohjaan ja radiossa oli täysi hiljaisuus!

Tietokoneelta tulevat nykyään myös mainokset, eikä enää tarvitse jännittää alati jumittavien NAB-kasettien kanssa. Myös ohjelman, esim. haastatteluiden, nauhoitus tapahtuu tietokoneen kautta eikä kelanauhalla tai minidisc:llä, kuten vielä 90-luvun lopulla.

Haastattelujen tekoon studion ulkopuolella käytettiin pitkään minidisc-soittimia, mutta nykyään käytössä on paljon myös partakonetta muistuttava Zoom-nauhurit, joiden usb-johdon avulla saadaan nauhoite siirrettyä suoraan tietokoneen editointiohjelmaan.

2.4.2 Musiikki

Musiikki on tärkeässä osassa radiossa. Osa kanavista on profiloitunut nimenomaan tietynlaisen musiikin mukaan, kuten Radio Rock ja ainoastaan suomalaista musiikkia soittava Radio SuomiPop. Heikki Uimosen kirjoittama *Radiomusiikin rakennemuutos* – teos (Tampere University Press 2011) kertoo kaupallisten radioiden musiikin muutoksista vuosien 1985 ja 2005 välillä.

Tämä kahdenkymmenen vuoden aikajakso jaetaan kolmeen aikakauteen: Blokkiradioiden aikakausi 1985 – 1990, Formaattiradion muotoutumisen aikakausi 1990 – 1995 sekä Mediasynergian aikakausi 1995 – 2005. (Uimonen 2011, 2001.)

Blokkitermillä viitataan siihen, että erillistä ohjelmaa lähetettiin tiettyinä ajankohtina. Musiikkia hankittiin omakustanteina sekä levy-yhtiöt lahjoittivat promootiokappaleita. Tämä luonnollisesti vaikutti siihen, minkälaiseksi radioiden musiikkianti muodostui. (2011, 201, 204.)

90-luvulla mallia otettiin Yhdysvalloista ja kaupalliset kanavat alkoivat enemmän suunnata musiikkiaan tietylle kohderyhmälle. Esim. aloittaessani Simpsiö 969 –kanavalla soitettiin vuonna 1996 vielä musiikkia laidasta laitaan ja joka genrestä. Vähitellen musiikkia ”siistittiin” ja lopulta kanava soitti ainoastaan suomalaista musiikkia saaden tästä myös Suomenlippu-tunnuksen. Formaattiradio-ajattelun kanssa tultiin jonkin verran jälkijunassa, sillä kyseisellä kanavalla vielä pitkään musiikin valinnasta päätti lähinnä ohjelmaa vetänyt juontaja. Kohderyhmä vanheni tämän muutoksen myötä ja nuoremmille kuuntelijoille tuotiin tarjolle oma kanavansa Radio ON.

Formaattiradioiden aikakautena kilpailu alkoi kiristyä ja tietokoneohjattujen ohjelmistojen käyttö laajeni. Päätoimittajien ja musiikkipäälliköiden vaikuttavuus musiikkiin lisääntyi. Mediasynergian aikakaudella musiikin valintaa vaikutti yhä enemmän yksittäinen henkilö. (Uimonen 2011, 204, 205.)

Blokkiradiokaudella musiikin soittamisella pyrittiin vaikuttamaan levyjen myyntiin ja artistihaastatteluiden sekä tapahtumaradiointien avulla promottiin artisteja ja yhtyeitä. Formaattiradion aikaan musiikissa keskityttiin siihen, että mitä kuuntelija todennäköisesti tekee mihinkin ajankohtaan päivän aikana. Ohjelman rakenne aamulla, päivällä ja illalla oli selkeästi rakennettu tämän ajattelun pohjalta. Mediasynergian aikakaudella puolestaan kuuntelijaa on ajateltu entistä syvemmin miettimällä jopa harrastuksia ja kulutustottumuksia. (2011, 207.)

3 TEKINEN ARKI

Tekniikka tulee tutuksi jo hyvin varhaisessa vaiheessa mediakulttuurin myötä. Lasten mediabarometri 2010 julkaistiin verkossa Mediakasvatusseuran julkaisuna (1/11). Siinä on tutkittu 0-8-vuotiaiden median käyttöä Suomessa mm. kotihavainnoinneilla sekä haastattelemalla.

Mediakasvatusseura ry:n teettämästä tutkimuksesta mm. selviää, että lapsilla median käyttö alkaa jo vauvaikäisenä. Alle kaksivuotiaista valtaosa kuuntelee kirjojen lukemista, radiota, ja äänitteitä sekä katsoo televisiota, mutta aika erikoiselta tuntuu, että tämän ikäisillä on jo jotain tekemistä myös matkapuhelimien sekä tietokoneiden kanssa. Yleensä tämänikäisillä ovat vanhemmat mukana medioiden käyttämisessä.

3-4-vuotiaille median käyttö itsenäistyy jonkin verran, ja myös tyttöjen ja poikien välillä näkyy eroja. Mediasta haetaan iloa ja jännitystä. Esikouluikäiset suosivat lähinnä kirjoja ja televisiota ja mm. Internetin käyttö ja lehtien lukeminen syrjäyttävät tässä iässä radion. Alakoulun ensimmäisillä luokilla median käyttö on erityisesti digitaalista: pelit, Internet ja kännykän käyttö. (Kotilainen 2011, 6.)

Koska media ja tämän päivän median käytön vaativa tekniikka tunkeutuu elämään jo hyvin varhaisessa vaiheessa, ollaan huolissaan siitä, että pystyykö nykykoulu pysymään perässä ja opettamaan turvallista median käyttöä. Mediakasvatukseen tulisi kiinnittää huomiota jo lapsena, mutta myös nuoret ja aikuiset kaipaavat ohjasta median käytön suhteen.

Aamuhäätys matkapuhelimen äänimerkkiin, aamupala mikroaaltouunin ja kahvinkeitin päälle, autolla töihin radion pauhatessa taustalla, digitaalisella avaimella työpaikan ovi auki... Ennen kuin ehtii edes työpaikalle, on elämän täyttänyt tekniset laitteet. Nykyaikana monessa työpaikassa istahdetaan vielä ensimmäisenä aamulla tietokoneen ääreen. Tulisiko työnteosta mitään ilman fakseja, puhelimia ja erityisesti tietokoneita ja Internetiä?

Työelämä on tekniikan kuorruttamaa, mutta niin on myös monen kodin arki. Minne menet media? -kirjassa Olkinuora kirjoittaa, että vähintään puolessa kotitalouksista

televisio on aina auki perheen ollessa kotona. (2006, 35.) Radio on usein auki työpaikoilla ja ylipäättään radion levittäytyminen kaikkialle - matkapuhelimet, Internet ja auto – mahdollistavat sen jatkuvuuden. (2006, 25.)

Teknisen elämän tarpeeseen vastaavat, tai oikeastaan siihen johdattelevat, nykyään yhä enemmän yleistyvät älypuhelimet. Elämä on niissä kalentereita, sähköposteja, yhteystietoja ja verkkoelämää myöten. Internetin käyttö on helppoa pienen kämmentietokoneen avulla. Se, että mahdollisimman monet palvelut löytyvät samasta paketista, sopii tämän päivän kiireiseen elämäntyyliin.

SeAMK:n omaa kampusradiota suunnitellessa on otettu huomioon tämä tekniikan lisääntyminen arjessa. Siksi tässä opinnäytetyössä ehdotetaankin radion toimimista Internetin avulla tai podcasting-menetelmää apuna käyttäen.

4 KAMPUSRADION TARVE SEAMK:SSA JA TOIVEET SEN SISÄLLÖSTÄ

Vaikka idea kulttuuriradiosta SeAMK:lle on lähellä omaa sydäntä, ei tarkoitus ole missään vaiheessa ollut esitellä ehdotonta tapaa toteutuksesta tai määrätä sen sisällöstä. Sisältöön, josta ehdotus luvussa seitsemän, tulevat kuitenkin vaikuttamaan radion ohjelmasta sillä hetkellä vastaavat tekijät.

Koska kulttuuriradio KuRa:n tekijöinä todennäköisesti tulee olemaan opintojensa alussa olevat mediatuottajat, kartoitettiin kiinnostusta ja ajatuksia sisällöstä erityisesti heidän avullaan. Kartoitus suoritettiin sähköpostin välityksellä huhtikuussa 2011.

Ennen haastattelua olin selvittänyt mielessäni mahdollista ohjelmakarttaa ja tutkinut teknisen toteuttamisen mahdollisuuksia sekä kustannuksia, joita selvitän tarkemmin myöhemmin tässä opinnäytetyössä. Nämä siksi, että oppilaat tai opettajat olisivat halunneet tietää tarkemmin kampusradion perustamisen realiteetteja. Lopullisen ohjelmakartan rakensin vasta saamieni vastausten jälkeen pitäen oppilaiden toiveet mielessä. Oppilaille lähetetyssä sähköpostiviestissä kuvailin tulevaa radiota seuraavasti:

”Olen kulttuurituotannon opiskelija ja suunnittelen opinnäytetyökseni kampusradiota, joka kulkee työnimellä kulttuuriradio KuRa. Mikäli radio toteutuu, olisi teidän luokkanne todennäköisesti mukana tekemässä ohjelmia. Tarkoituksena ei ole tehdä sinfonioita ja klassista musiikkia soittavaa ja oopperakappaleista jauhavaa kanavaa, vaan nuorekasta ja rohkeaa kulttuuriradiota, missä käsitellään niin leffat, kellaribändit, artistit, tapahtumat ja kulttuurin tekijät yms.”

Alustavasti kyselin kiinnostusta mahdollisilta radion kanssa työskenteleviltä mediatuotannon oppilailta (METU10 ja METU09, SeAMK) sekä kulttuurin että mediatuotannon opettajilta. Vastauksia sain melko niukasti (kolme opettajaa seitsemästä, kuusi oppilasta), mutta kyseessä oli alustavan kiinnostuksen kartoittamista. Kiinnostusta on, mutta ilmeisesti tällaisiin kyselyihin vastaaminen ei kiinnosta oppilaita, joille vastaavia pyyntöjä varsinkin opinnäytetöiden kirjoittamisen ”sesonkiaikaan” keväällä ja ennen joulua satelee tämän tuosta. Jälkikäteen ajateltuna kysely olisi

voitu suorittaa ennemmin avoimena keskustelutilaisuutena valittujen luokkien kanssa tai suorittamalla laajempaa kyselyä koulun Internet-sivujen kautta.

SeAMK:n mediatuottajaopiskelijoilta (METU10 ja METU09) kysyin seuraavia kysymyksiä:

- Mitä te haluaisitte radiosta kuulla?
- Minkälaista ohjelmaa sinne haluaisitte tehdä?
- Tarvitaanko teidän mielestä kampusradiota?
- Radio olisi nettiradio: mikä aika teidän mielestänne olisi sopivaa lähettää ohjelmaa?

Yleisesti ottaen opiskelijat ovat innoissaan ideasta saada oma radiokanava koululle.

Mitä tulee ohjelmistoon, oli toiveena lähetysajan suhteen ohjelman painottuvan iltaan, joskin kouluajallekin toivottiin ohjelmaa. Ongelmaksi koettiin lähinnä se, että nettiradio ja tietty lähetysaika vaativat muistamista. Toivottiin jotain porkkanaa sille, että ohjelmaa tulisi kuunneltua.

"Radiota ei tule kuunneltua muuten kuin autossa tai keittiössä (koska sinne ei saa omaa musaa). Radiosta kuuntelee yleensä taustamusiikkia, harvemmin asiaohjelmia. Nettiradio ja tietty lähetysaika vaatii muistamista, mikä olisi se juttu joka "pakottaisi" kuuntelemaan shown?"

"Eri alojen ihmisten haastattelua, musiikkia; sokulaisten tekemiä bändituotoksia voisi soittaa, Lintalan oma pieni juttutuokio, kaikenlaista hauskaa."

"radio-ohjelman kaltaista keskustelua. ajankohtaisten aiheiden keskustelemista kahden vaihtuvan juontajan voimin ja väliin artistihaastatteluja "kentältä". Esim. Rytmikorjaamon ja kesän festareiden kanssa voisi tehdä jonkin tasoista yhteistyötä."

Musiikin puolesta toiveena oli saada kuuluville myös enimmäkseen jotain muuta, kuin samaa "hittikimaraa", mitä suositut kaupalliset kanavat suoltavat päivästä toiseen. Myös metallimusiikki toivottiin otettavan huomioon esim. sille pyhitetyn ohjelman myötä.

"Radiosta on myös hauska kuulla hyvää, oivaltavaa ja kekseliästä läppää, vaikkakin se taitaa vedota vain marginaaliin ja saattaisi antaa kuvan kanssa enemmän."

Nimenomaan verbaalinen loisto tuntuu olevan suosittujen kaupallisten kanavien, kuten NRJ:n, Voicen sekä Radio Suomipopin valtteja. Kanaville on osattu haravoitaa mielenkiintoiset persoonat, jotka taitavat näppärän puheen.

SeAMK:in opiskelijoissa on varmasti monia verbaalisesti lahjakkaita nuoria, jotka pystyisivät omalla persoonallaan tuomaan tietyille ohjelmille lisäarvoa ja kiinnostavuutta.

Kysyin myös SeAMK:n opettajilta ja muulta henkilökunnalta (7kpl), mm. opinto-ohjaajalta, mahdollisesta kiinnostuksesta radiota kohtaan, sekä siitä, että miten he näkevät KuRa:n opetusvälineenä.

- Tarvitaanko teidän mielestänne SeAMK:lla omaa kampusradiota?
- Miten te näkisitte sen myös opetusvälineenä?
- Mihin aikaan te toivoisitte ohjelmaa tulevan? (tarkoituksena olisi, että opetustarkoituksessa ohjelmaa tehtäisiin myös kouluaikana, mutta oppilaat toivovat ohjelmaa myös iltaan)

Radiolle itsessään annettiin ns. vihreää valoa. Ehdotettiin jopa oman työryhmän perustamista, joka ajaisi asiaa eteenpäin. Tosin nettiradion toteuttaminen koettiin myös työläänä, sillä se vaatisi jatkuvasti arviolta vähintään 5-6 opiskelijaa työskentelemään sen puolesta. Tutkiessani eri kampusradioiden sivuja olenkin pistänyt merkille sen, että useat niistä toimivat ainoastaan tietyn ajan vuodesta, esim. keväällä muutaman kuukauden ajan. Mielenkiintoisena vaihtoehtona heitettiin ilmaan ajatus myös podcastingista:

"Tässä vaiheessa pidän kuitenkin realistisempaa vaihtoehtona esim. podcast-sarjan tekemistä, jota jaettaisiin esim. SeAMK iTunes U-sivun kautta ja SeAMKin sivuilla. En kuitenkaan pidä mahdottomuutena, että radiotyöstä sorvattaisiin "oikea" kurssi SeAMKiin, mediatuottamisen sv monipuolistuisi entisestään jos voisimme tarjota myös radiotyöhön keskittyviä opintoja."

Varsinaista tarvetta on vaikeaa arvioida, sillä Seinäjoen ammattikorkeakoulussa ei aiemmin ole ollut kampusradiota.

Radio osana opetusta otettiin positiivisin mielin vastaan. Sen mahdollisuudet erityisesti mediatuottajien opinnoissa nähdään kiinnostavina:

"Nettiradio-osaamisesta opiskelijat olisivat varmasti kiinnostuneita, joten siinä mielessä tämä idea on erinomainen. Käytännössä projektille pitäisi kuitenkin varata resursseja opintosuunnitelmaan, tällä hetkellä ei tule mieleen sopivia kursseja joiden puitteissa tätä voisi viedä eteenpäin (ehkä äänikurssi ekana vuonna?)."

"Radiotyön tekeminen on edelleen kiehtova osa mediatuotantoa, joten olen tietenkin sen kannalla, että asiaa vietäisiin eteenpäin ja paketti ainakin väliaikaisen radion perustamiseksi luotaisiin."

Lähetysajasta tunnuttiin olevan yksimielisiä: opetustarkoitukseen tarkoitettu ohjelma tulisi päivällä ns. kouluaikana, ja illemmalla tulisi enemmän viihdepuoleen nojautuvaa ohjelmaa.

"En usko, että opetuskeskeistä ohjelmaa haluaisi monikaan opiskelija kuunnella enää tultuaan koulusta kotiin. Viihdepitoisempaa ohjelmaa ehkä. Toisaalta, jos ohjelmaa tulee koulupäivän aikana, se pitäisi suunnitella kurssien mukaan. Vaikea sanoa!"

"On ja off line voitaisiin erottaa ja limittää siten että opetustarkoituksessa ohjelmaa tehdään kouluaikana, mutta ohjelmat olisivat nautittavissa on-demand tyyppisesti sivustolta..."

"Sen lisäksi, että monipuolisen radiotyön opettelu lisäisi opiskelijoidemme ammattitaitoa niin toimittajina, tuottajina kuin teknisinä toteuttajina, myös radio-ohjelmien sisällössä voitaisiin hyödyntää niiden pedagogisia mahdollisuuksia. Tiettyjen luentojen ja seminaarien radiointi ja uusintälähetykset tai on-demand (podcast) -palvelut antaisivat mahdollisuuden oppia asioita, vaikka olisi missannut itse tilaisuuden."

Joku huomasi myös ottaa esille sen, että osa oppilaista jää koululle tekemään koulutehtäviä tietokoneen ääressä ja he voisivat myös olla potentiaalisia kuuntelijoita:

"Noin 10-14 aikaan ois varmaan tehokkain ja järkevin aika. Toisaalta iltapäivä vois toimia myös jos tyypit jää tekemään omiaan juttuja koululle."

Näiden vastausten pohjalta nojaudun yhä enemmän sille ajatukselle, että radio ei toimisi ympärivuotisesti. Luultavasti sen tulevaisuus olisi pitempi, mikäli ohjelmaa tehtäisiin osa-aikaisesti, jopa ainoastaan tiettynä vuodenaikana, kuten keväällä. Tällöin ohjelman teko ei kuormittaisi ketään liikaa eikä se vaatisi myöskään suurta raivausta opintosuunnitelmiin. Tärkeiden tapahtumien, kuten Seinäkuun yö, aikaan voitaisiin tehdä erikoislähetyksiä.

5 KULTTUURIRADIO KURA:N SWOT-ANALYYSI

Albert Humphrey on kehittänyt nelikenttämenetelmän, jolla analysoidaan esim. projektin, hankkeen tai organisaation vahvuuksia, heikkouksia, mahdollisuuksia sekä uhkia. Joskus samoja asioita voidaan nähdä niin mahdollisuuksina kuin uhkinakin. Kun asiat on kirjattu, voidaan tehdä päätelmiä, miten vahvuuksia voidaan käyttää hyväksi, miten heikkoudet muutetaan vahvuuksiksi, miten mahdollisuuksia voidaan hyödyntää ja miten uhat voidaan välttää. (Lindroos, Lohivesi 2004, 217-218.)

Kulttuuriradio KuRa:n SWOT-analyysia tehdessä olen ottanut erityisesti huomioon oppilaiden ja opettajien kanssa käymäni sähköpostikeskustelut (viittaan näihin luvussa neljä), nykyajan teknologiapainotteisen elämäntavan (luku 3: Tekninen arki) vaatimukset sekä kokemukseni radioalalla. Näiden pohjalta mietin, että millä avuin kulttuuriradio voisi toimia ja mitkä ovat ne kompastuskohdat, jotka saattavat vesittää radiotoiminnan aloittamisen SeAMK:ssa. (SWOT-kaavio sivulla 23)

Lähtökohdat radion perustamiselle SeAMK:ssa ovat hyvät. Koulusta löytyy teknisiä välineitä, tekniset tilat (äänitysstudio) sekä teknistä osaamista. Koska tekninen valmius on jo pitkällä, ei alkuun tarvita kovinkaan suuria investointeja.

Luovaa alaa sekä tuottamista opiskelevat oppilaat mitä todennäköisimmin osaavat tuottaa radioon sisältöä. Seinäjoki ja sitä ympäröivät pikkukunnat ovat kunnostautuneet erilaisten tapahtumien järjestäjinä, joista todennäköisesti saisi paljon materiaalia ohjelmistoon.

Kuuntelijoita saataisiin linkittämällä radion ohjelmaa myös osaksi opetusta. Netti-radio on toki kuunneltavissa tiettyjen matkapuhelimen kautta, mutta kaikilla ei tällaista puhelinta ole. Pitäisikö radio kuitenkin toimia niin, että sitä voisi kuunnella myös esim. autossa? Rajoittaako Internetin käyttö liikaa sitä, että radion kuunteleminen ei välttämättä ole helppoa? Opiskelijat todennäköisesti viettävät paljon aikaa Internetin ääressä, mutta ohjelman ajoittaminen siten, että sitä tulee kuunneltua nimenomaan netistä, pitäisi saada ajoitettua järkevästi. Oppilaat itse toivovat ohjelmaa erityisesti iltaan: moniko sitä kuuntelee ilman syytä? Tarvitaan mielenkiintoista ohjelmaa ja ennen kaikkea persoonalliset toimittajat, jotka värittävät

kanavan imagoa positiivisesti. Toki koulutovereiden tekemä ohjelma saa ainakin kaveripiirin kuuntelemaan: miten kaverit pärjäävät, mitä he ovat keksineet jne.

Legioonaa johtamaan tarvitaan henkilö, joka ymmärtää jotain radion pyörittämisestä. Tämän ohjelmapäällikön/päätoimittajan on pidettävä kaikki langat käsissä. Ongelmaksi voi koitua se, että koululla ei ole varaa palkata ammattilaista avuksi. Opiskelijoissakin toki saattaa olla rautaisia radiotyön ammattilaisia, jotka voisivat olla avuksi projektiluontoisesti.

Tässä kohdataan myös ongelma, että osataanko radion mahdollisuuksia käyttää oikein opetusvälineenä. Kanava tarvitsee tästäkin syystä johtajan.

Ensimmäisenä täytyy kuitenkin selvittää se, että antavatko koulun resurssit myöten järjestää aikaa radion pyörittämiselle. Mikäli toimintaa limitetään opetukseen, se mahdollistaisi ajankäyttöongelman ainakin osaksi. Porkkanana oppilaille heiluteltaisiin opintopisteitä ja työharjoittelupaikkaa.

SISÄISET VAHVUUDET (STRENGTHS) - koulun teknologiaosaaminen - koululla ja olemassa olevat tekniset apuvälineet - luovat opiskelijat (hyvät edellytykset sisällöntuottamiseen) - mahdollisuus käyttää opetusvälineenä - eri yksiköiden verkostoituminen keskenään - alhaiset kustannukset	SISÄISET HEIKKOUDET (WEAKNESSES) - aika/tila (onko opetussuunnitelmassa tilaa ja aikaa enää uusille asioille?) - tekijät eivät sitoudu työtehtäväänsä (seuraamuksena paniikkiohjelmaa tai radiohiljaisuus) - pätevä opettaja opettaman radiotyötä - ohjelmapäällikön/päätoimittajan palkkaaminen
ULKOISET MAHDOLLISUUDET (OPPORTUNITIES) - radio opetusvälineenä asiasisällöllisesti myös kuuntelijoille, jotka ovat oppilaitoksen ulkopuolella (ei opiskelijat) - verkostoituminen - SeAMK:n vetovoiman lisääntyminen ("mediaseksikkyys")	ULKOISET UHAT (THREATS) - kuuntelijoiden puute - rahoitus - pelkkä netissä toimiminen ei riitä

Kuvio 1. Kulttuuriradio KuRa:n SWOT-analyysi

6 NETTIRADION PERUSTAMINEN

Internet-radion, eli tuttavallisemmin nettiradion, perustamisen haastavimmat osuudet ovat löytää toimiva ohjelma, huolehtia lailliset velvoitteet kuntoon sekä löytää kustannukset peittoavat yhteistyökumppanit. Tekninen osuus pitäisi tutkimusteni mukaan olla suhteellisen yksinkertaista. Seinäjoen ammattikorkeakoulussa tilanne on siinäkin mielessä hyvä, että koululla on jo valmiiksi paljon radiotyössä tarvittavia teknisiä laitteita. Kun kaikki muu on kunnossa, tarvitaan toimiva ja vastuullinen työryhmä - ja paljon kahvia.

Kustannussyistä sekä radion toteuttamisen helppoudesta johtuen tässä esitellään toteutustavaksi Internetradiota ja podcastingia perinteisen ”maanpäällisen” radion sijaan.

6.1 Tekninen toteutus

Ville Törmä, tekniikan opiskelija Seinäjoen ammattikorkeakoulusta, tutki omassa opinnäytetyössään (2010) eri stream-ohjelmien vaihtoehtoja. Vakuutuin hänen tutkimuksestaan ja sen pohjalta valitsin esimerkiksi ilmaisen Shoutcast-ohjelman. Törmä kuvailee ohjelmaa seuraavasti:

”Shoutcast on yksinkertainen sovellus, jolla voi lähettää Internetiin äänilähetysvirtaa. Pääasiallisesti formaattina on mp3, mutta myös ACC+-formaattia tuetaan. Ohjelma on saanut suurta suosiota ja Shoutcast tukee monia käyttöjärjestelmiä esim. Windows, Mac, Linux, Solaris ja Palm OS. Pelkkää kuuntelua varten on myös ohjelmia ja niitä on saatavilla useille erilaisille kannettaville laitteille esim. PSP, Nokia S60-sarjan laitteet ja muut älypuhelinlustat. Shoutcastissa asennetaan aluksi palvelinosa ja sen jälkeen AOL:n oma soitin Winamp ja siihen lisäosa, jolla voidaan ottaa yhteys palvelimeen ja tätä kautta lähettää Internetiin lähetysvirtaa (Törmä, 2010, 33).”

Tekninen puoli voi vaikuttaa vaikeaselkoiselta jos ei aiemmin ole käyttänyt vastaavia ohjelmia. Tekniikan opiskelijoista uskon kuitenkin löytyvän tekijöitä lähetyspaikan pystyttämiseksi ja tekniseksi avuksi. Esimerkiksi SeAMK:ssa nykyään työskentelevä Toni Kurkimäki tunnetaan näppäränä tekniikan tuntijana ja entisenä ra-

diotoimittajana. Hänen käsissään varmasti KuRa:n lähetysyksiköstä saataisiin toimiva ja nykyaikainen kokonaisuus.

Törmä (SeAMK) kokeili opinnäytetyötään tehdessä Internet-radion toimivuutta. Testiin osallistui viisi kuuntelijaa, joista yksi oli Seinäjoella, toinen Oulussa, yksi pääkaupunkiseudulla ja kaksi kuunteli yhden matkapuhelimen kautta. Yhteys oli hidas ja se määräsi myös kuuntelijoiden vähäisen määrän, mutta kokonaisuudessaan radio toimi hyvin. Nopeammalla yhteydellä myös lähetys olisi sujunut todennäköisesti patkimatta. (Törmä 2010, 43.)

Nykyajan hektisessä elämäntahdissa ihmiset eivät aina ehdi kuuntelemaan ohjelmia eivätkä katsomaan televisiota välttämättä ohjelman lähetysaikaan. Tähän tarpeeseen vastaavat mm. tallentavat ”digiboxit” sekä podcasting-menetelmä.

Tietotekniikan termitalkoot -sivustolta löytyy selkeä selitys sille, mitä podcasting on. Se määritellään olevan ”ääni- ja videotiedostojen tilausperusteinen lähetys vastaanottimeen verkkosyötteen muodossa” (verkkojulkaisu, viitattu 8.5.2011).

Nimi viittaa iPodiin (Applen mp3-soitin) sekä *broadcastingiin*, mikä on englantia ja tarkoittaa lähettämistä. Kuuntelemiseen ei kuitenkaan välttämättä tarvita iPodia, vaan äänitiedostoja voidaan kuunnella myös tietokoneen kautta.

Käyttäjä voi tilata podcast-tallenteen verkkosyötteen muodossa, jolloin hän voi yhden tilauksen perusteella saada esimerkiksi yhden ohjelmasarjan ohjelmat sitä mukaa kuin uusia osia julkaistaan.

Podcast-tallennetta voi käyttää, esimerkiksi radio-ohjelmia voi kuunnella, haluttuna ajankohtana ilman käytönaikaista verkkoyhteyttä.

Podcast-tallenteita tai podcast-tiedostoja eivät ole esimerkiksi WWW-sivulle yksittäin tallennetut äänitiedostot tai yksittäisten tilaisuuksien videotallenteet, mikäli tiedostoja ei ole varustettu lataustiedoilla eli mikäli niitä ei voi tilata verkkosyötteenä (verkkojulkaisu, viitattu 8.5.2011).

Kulttuuriradio KuRa:n ensimmäiset lähetykset voisivat toimia Internetin kautta ja jatkossa voidaan miettiä tarkemmin, että millä tekniikalla radiota pyöritetään.

6.1.1 Lähetinyksikkö

Lähetinyksikkö kasautuu melko yksinkertaisista elementeistä. Radiotyötä pitkään tehneenä peräänkuulutan hyvän mikrofonin perään. Työssäni eri mikrofoneja käyttäneenä suosin saksalaisen Sennheizerin "headset"-mallia, sillä mikrofonin ollessa osa kuulokkeita mahdollistaa se myös liikkumisen. Johdot toki pitävät juontajan lähetyspöydän lähetyvillä, mutta liikkuvan mikin kanssa puhe kulkee puhujan mukana, vaikka juontaja tai haastateltava pistäisi kesken haastattelun polkaksi. Tällainen mikrofoni mahdollistaa enemmän elämää studioon eikä juontajaan tarvitse olla kuin rautakangen nielaissut. Vieraita varten voisi myös olla vastaavat mikrofonit, 1-2 kappaletta. Toki kampusradion alkuvaiheessa voidaan käyttää vaatimattomampiakin mikrofoneja ja mikäli toiminta jatkuu, voidaan tekniikkaan panostaa suuremmin. SeAMK:sta löytyy jonkin verran erilaisia mikrofoneja, jotka soveltuvat radiotyöhön. Headset-mallisia mikrofoneja ei toistaiseksi koululla ole.

Lähetinpöydässä on hyvä olla ainakin kaksi, mielellään kolme näyttöä. Yksi näyttää radio-ohjelman etenemistä, toisella voidaan tehdä pikaeditointeja sekä kolmas on Internetiä varten juontomateriaalia ajatellen. Internetistä materiaalinetsintäkäyttöön tarkoitettu ja lähetyksestä vastaavat näytöt olisivat hyvä olla omissa yksiköissään virusten varalta. Materiaalin etsinnällä viittaa lähinnä juontomateriaalin hankintaan: tapahtumatietojen etsimistä, tietoa artisteista, kulttuuriuutisia jne.

Mikseri, eli miksauspöytä, ei ole pakollinen, mutta sillä saadaan siistittyä ns. saumoja musiikin ja puheen välillä sekä puheen tasosta on helpompi huolehtia mikserin avulla.

Itse tila voi olla vaikka vessan kokoinen, vaikka se rajoittaakin suurempaa toimintaa lähetyksessä, mutta tilan akustiikka on tärkeää pitää radiotyölle sopivana.

Seinäjoen ammattikorkeakoulu on hyvässä asemassa laittamaan nopeastikin pystyyn kampusradion, sillä tilat ja tarvittavat välineet koululta jo periaatteessa löytyvät. Koulun äänitysstudiossa olevat välineet ovat riittävät kampusradion perustamiseen, mikä tekee alun kustannuksista hyvin vähäiset.

6.1.2 Editointiohjelma

Seinäjoen ammattikorkeakoulusta löytyy jo valmiiksi pieni mikseri, sekä äänieditointiin soveltuvat ohjelmat upouusi Logic Express ja Pro Tools. Koululla on myös pieniä nauhureita joilla voi tehdä haastatteluja studion ulkopuolella.

Tekniikkaa hyvin tunteva ja itsekin musiikkia Logic Expressillä tekevä Toni Kurmaki pitää ohjelmaa laadukkaana ja se soveltuisi hyvin käyttötarkoitukseltaan KuRa:n käyttöön.

6.2 Lailliset velvoitteet

Televisio- ja radiotoiminnasta on oma lakinsa (9.10.1998/744). Tämä laki määrittelee yksityiskohtaisesti, että mikä on radiotoimintaa.

Lupakysymyksiä ns. maanpäällisen radiotoimintaan verrattuna on vähemmän, mutta televisio- ja radiotoimintaa koskevan lain mukaan myös Internet-radio on lainalaista radiotoimintaa. Toimilupaa ei Teoston mukaan Internet-radioon tarvita, mutta siellä esitettävä musiikki on tekijänoikeuslain alaista ja näin ollen radio on velvollinen maksamaan teostomaksuja.

Teostomaksut määräytyvät sen mukaan, mikä on kuuntelijamäärä ja lähetyksen laajuus. Rahaa säästetään, mikäli lähetys pidetään oman maan rajojen sisäpuolella. (Teosto, viitattu 20.4.2011.)

6.3. Kustannusarvio

Nettiradion kustannukset pystytään pitämään kohtuullisina. Internetistä voi ottaa käyttöön ilmaisen Internet-radion stream-ohjelmiston, esimerkiksi Darwin Streaming Server, Icecast, SHOUTcast sekä Flumotion Streaming Server Firefly. (Törnä 2010, 29.)

Internet-radion suurin kustannuserä on todennäköisesti teostomaksut alun tekniikkaan sijoitettujen taalojen jälkeen. Artistien etuja Suomessa valvovat Teosto ja

Gramex. Jos halutaan olla oikein "laihialaisia", niin Internetistä on löydettävissä myös Creative Commons, joka tarjoaa ilmaista musiikkia.

Teoston maksut määrittyvät sen mukaan, että kuinka suuri radion kuuluvuusalue on ja kuuluuko radio myös ulkomailla. Tässä tapauksessa viisainta olisi rajoittaa kuuluvuus Suomeen, etteivät maksut nouse korkeiksi.

Ottaen huomioon, että SeAMK:n radiota kuuntelisi lähinnä opiskelijat ja toivon mukaan myös alueen kulttuuritekijät, jää korvaus muutamaan sataan euroon kuukaudessa. Korkeimmillaan puhutaan 750 eurosta kuukaudessa. Teoston maksut Internet-radion suhteen määräytyvät myös mainosten määrän ja liikevoiton mukaan. Teosto [viitattu 20.4.2011]

Seuraavalla sivulla on lainattu Teoston nettisivulta kaaviota, missä näkyy tarkemmin hintojen erittely.

Suojatun musiikin määrä		Mahdollisten yhtäaikaisten	kuuntelijoiden yhteismäärä		
	A	B	C	D	E
	max 100	101 - 1000	1001 - 3000	3001 – 10 000	yli 10 000
tuntia/kk	korvaus €/kk	korvaus €/kk	korvaus €/kk	korvaus €/kk	korvaus €/kk
max 100	25	50	60	75	115
101–200	50	100	125	150	225
201 - 300	75	150	200	250	375
301 - 500	112,5	225	300	375	565
yli 500	150	300	400	500	750

Taulukko 1: Internet-lähetämisen vähimmäislaskutus Teoston mukaan [viitattu 12.5.2011]

Uskoisin kuuntelijamäärän olevan A- tai korkeintaan B-kategorian mukainen, ainakin alussa.

Koska tarkoituksena on puhua paljon kulttuurista ja tuoda esille sen tekijöitä, ei musiikkia ole KuRa:ssa pääosassa. Rotaatiokelloja tarkastellessa (luku 7.3) musiikkia mahtuu yleensä 9- 12 kpl/h, haastatteluiden määrästä ja pituudesta johtuen usein jopa vähemmän. Keskimäärin kappaleen pituus on 3 min, joten tämän pe-

rusteella voitaisiin ohjelman sisällöksi per tunti laskea n. 30 min musiikkia. Luvussa 7.2. esitellyn KuRa:n ohjelmakartan mukaan ohjelmaa lähetetään n. 11h päivässä. Suunnilleen puolet lähetysajasta on musiikkia ja päivää kohden musiikkia tulisi siis n. 5,5h. Jos ohjelmaa tehdään kolme päivää viikossa muutaman kuukauden ajan, jää musiikin osuudeksi kuukautta kohden suunnilleen 12x5,5h, eli 66h/1kk. Vielä jää varaa soittaa enemmänkin musiikkia, ennen kuin sata tuntia on täynnä.

Tämän laskelman mukaan KuRa:n Teostomaksut jäisivät hyvin alhaisiksi, 25–50 euroon kuukaudessa.

Koululla jo olevien tilojen ja laitteiden ansiosta perustamisvaiheessa ei tarvita salkkutolkulla ”riihikuivaa”. Alustavasti lähdin laskemaan budjettia jokaista istuinta ja mikrofonia myöten, missä ei ollut mitään järkeä. Pienen selvittelyn jälkeen kun selvisi, että kaikki tarvittava koululta jo löytyy ja oikeastaan ainoaksi menoeräksi jäävät teostomaksut.

Pakko nostaa kissa pöydälle myös palkan suhteen. Mikäli radiota halutaan tehdä ammattimaisella otteella ja halutaan yksi, selkeä päätoimittaja, tulisi tehtävään palkata radiotyötä tunteva henkilö. Esimerkiksi lakeus on täynnä entisiä radiotoimittajia, jotka syystä tai toisesta eivät enää työskentele alalla, mutta joiden osamista voitaisiin hyödyntää KuRa:n kanssa. Toisaalta mediatuotannon opettajista voi löytyä juuri sopiva henkilö vetovastuuseen koulun radiosta.

Päätoimittajan/ohjelmapäällikön palkkaan vaikuttaa luonnollisesti aikaisempi kokemus, mistä johtuen on vaikeaa arvioida mahdollista palkkaa. Normaalisti kuukausipalkka liikkuu 2000 – 3000 euron korvilla, tuottajilla alkaen 3000 eurosta.. Mikäli kanava toimii ainoastaan osan viikosta, voidaan palkkauksessa käyttää tuntipalkkaa, jonka usean eri kanavan palkkalistoilla olleena uskon liikkuvan 11 ja 20 euron välimaastossa.

7 OHJELMASISÄLTÖ

7.1 ”Ja kello tuli juuri...”

Kulttuuriradion ohjelmakarttaa pohdittaessa tärkeintä on löytää sopiva lähetysaika kullekin ohjelmatyypille. Koska ohjelma tulee Internetin välityksellä, ei sen kuuntelu-aika ajoitu välttämättä aikaiseen aamuun ja koko päivään, kuten normaalin radion kautta kuunnellessa. Olisi toki herkullista tehdä ohjelmaa myös siihen ajankohtaan, kun oppilaat hiljalleen ryömivät sängyistään ja valuvat kohti koulua. Nykyaikaisten matkapuhelimien avulla kun nettiradiota voi kuunnella myös koulumatkalla. Esimerkiksi suuren ja suosituksen kaupallisen kanavan, NRJ:n, Aamupojat (Vuoden radio-ohjelma 2010) ovat jo suorastaan legendoja ja heidän älyvapaata ja hauskaa ohjelmaa kuunnellessa on mukavaa herätä uuteen aamuun muuten niin kireässä aamuruuhkatunnelmassa.

KuRa:n ohjelmaa tehdään kouluaikana, mutta toivoisin myös illoiksi löytyvän tekijöitä. Esim. joku musiikkipainotteinen ohjelma ”pikkulauantain”, eli keskiviikon, iltamenoihin valmistautuville nostattaisi mukavasti tunnelmaa. Ohjelmassa voisi olla illalla esim. Rytmikorjaamolla esiintyvän bändin haastattelu tai vaikka pääsiäiskorttien askartelua, kunhan ohjelmasta välittyisi musiikin myötä hyvä tunnelma.

Heidän ilmaan myös hullun (?) ajatuksen siitä, että iltaisin radiota voitaisiin hyödyntää myös etäopiskeluun. Luennon sijaan luennoitsija voisi haastattelun myötä rupatella esim. työstään managerina. Oppilaat voisivat osallistua siten, että he radion nettisivun kautta lähettäisivät Chat-palvelun kautta tai soittaisivat kysymyksiä luennoitsijalle. Mahdollisuuksista käyttää radiota opetusmateriaalina tarkemmin luvussa kahdeksan.

7.2 Radio-ohjelmien kartoitusta

Seurattuani eri oppilaitosten pyörittämiä radiokanavia huomasin ohjelmiston olevan todella monipuolista ja nimenomaan oppilaiden ylläpitämää. Esimerkiksi Metropolia Ammattikorkeakoulun Radio Reaktorin ohjelmisto on televisio- ja radiotyön

opiskelijoiden tekemää ja se kattaa rohkeasti ja monipuolisesti eri aiheita. Mm. ”Juodaan viinaa”-ohjelmassa testataan sopivat lantrausjuomat ja puhutaan mm. siitä, että miten viina näkyy mediassa ja musiikissa. ”A la carte” puolestaan on rento ja hyväntuulinen kokkausohjelma, ”Klassisesti sinun” vie tutkimusmatkalle klassisen musiikin maailmaan. Nämä ohjelmat ovat keväältä 2009. Radio Reaktori kuuluu ainoastaan keväisin, huhti-toukokuussa.

Lapin yliopiston opiskelijoiden pyörittämä kanava on Radio Säteily. Ohjelma pyörii tänä vuonna maaliskuun lopusta huhtikuun puoleenväliin ja ohjelmaa tulee tuutin täydeltä aamu kuudesta jopa aamuyöllä neljään. Ohjelma on myös lappilaisten tekemänä rohkeaa, joskaan ei välttämättä asiallista. Tästä hyvä esimerkki on keskiviikkoillan ”Mad about shit”:

Mad about shit

Keskiviikkoisin klo 21-22 *Seppänen Emma, Eve*

Paska on jännä. Sitä tulee sekä suusta että perseestä. Eikös se niin ollut, että jos eivät paska ja pieru enää naurata, niin silloin ei ihmisellä ole huumorintajua? Tule kuuntelemaan maailman paskinta radio-ohjelmaa! Tarjolla paskanmustaa huumoria sekä turhanpäiväistä turinaa. K18 (<http://www.sateily.com/allakka.html>).

Kulttuuriradio Rondo on ainoa virallinen kulttuuriradio Suomessa. Se kuuluu lähinnä suuremmissa kaupungeissa pohjoisessa, idässä ja etelässä, mutta jostain syystä ei läntisessä Suomessa. Rondo on kuunneltavissa myös Internetin kautta ja sen tekninen kumppani on Radio Dei.

Rondon ohjelmisto on vahvasti suuntautunut klassiseen musiikkiin ja vie kuuntelijansa mm. ”matkalle barokkiin” tutustuttaen kuuntelijat barokkiteosten ja konserttien äärelle. (<http://www.rondofm.fi/ohjelmakartta>) Kyselyni Seinäjoen ammattikorkeakoulun opiskelijoille keväällä 2011 osoittaa, että tämä suunta ei välttämättä ole se, mihin KuRa:n ohjelmiston toivotaan suuntautuvan.

Kulttuuriradio sitoo ohjelmistoa tiettyihin raameihin, mutta tässä on tilaisuus laittaa tekijöiden luovuus valloilleen: miten tarjota kulttuuria nuorille ja miten tuoda kulttuurin asioita esille mielenkiintoisesti ja värikkäästi. Klassinen musiikki saa soida

myös KuRa:ssa, kun joku keksii, että miten se sisällytetään ohjelmistoon radion yleisilmeeseen sopivasti.

Vaikka KuRa on tarkoitettu kulttuuriradioksi ja sen tekijöiksi on ensisijaisesti ajateltu tulevia media- ja kulttuurituottajia, on koululla mahdollisuus yhdistää radion tekemisen kautta myös muut yksiköt.

Kirjastoalan opiskelijat voisivat vastata kirjallisuuden esittelemisestä, vaihto-oppilaat ”vaihtariradiosta”, musiikkipainotteisen linjan opiskelijat voisivat tehdä musiikkiohjelmia ja oppilaista voisi löytyä väkeä tekemään elokuva-aiheista ohjelmaa. Liiketalouden opiskelijoita voisi hyödyntää mainosmarkkoja haaliessa. Tarkemmin siitä miten radion voisi sisällyttää heidän opintoihinsa kappaleessa kahdeksan.

Tarkoituksena olisi kattaa monia kulttuurin eri osa-alueita musiikista elokuvaan ja kirjallisuuteen sekä eri kulttuureihin. Pääpaino ohjelmistossa olisi sillä, että se on opiskelijoiden tekemää, nuorekasta ja toisi kulttuuria esille hausalla ja raikkaalla reippaalla otteella ilman turhaa hienostelua ja nokka pystyssä oleilua.

Curry tuoksuu ja Bollywood-musiikki pauhaa, kun intialainen vaihto-oppilas tuo Intian radion välityksellä lakeuksille. Pyhän Patrikin päivänä testataan irlantilaisia oluita, puhutaan juomakulttuurista ja soitetaan irlantilaista musiikkia. Luovat ja alituiseen parrasvaloihin hinkuvat oppilaat saisivat tähtihetkensä radioteatterin myötä. Hyvät kirjoittajat kirjoittaisivat SeAMKin omaa saippuaa tai kunnon draamaa ja esiintymisintoiset saisivat tekstin elämään. Kellaribändit kaivetaan homeisista kellaristaan keikalle KuRa:an, kulttuurin eri tekijät nostetaan parrasvaloihin, vähänkään kulttuurille haiskahtavissa tapahtumissa KuRa on kaikkialla: backstagella, eturivissä, vessajonossa, lippuluukulla...

Kartoittamieni toiveiden perusteella tein ehdotuksen KuRa:n ohjelmakartasta, joka kattaisi jo edellä mainittujakin ehdotuksia ohjelmaan sekä toteuttaa toiveet myös ohjelmien esitysajankohdasta. Esimerkkiversiossa on suunniteltu ohjelmaa maanantaille, keskiviikolle ja perjantaille. Mikäli KuRa tulee kuulumaan ainoastaan kuukauden tai kaksi vuodessa, voidaan lähetystä ajatella viidelle arkipäivälle ja lähetyaikoja voidaan myös aikaistaa ja myöhäistää.

	MAANANTAI	KESKIVIIKKO	PERJANTAI
klo 10-12	Kurakeitto	Kurakeitto	Kurakeitto
klo 12-13	Saippuasarja (Radioteatteri)	Kirjanmerkki	Kissanristiäiset
klo 13-14		Kulttuurikokeilua	Enskari
klo 16-17	opetusohjelmaa (luento, vieras...)	Tähtivieras/Kultturelli Elli	KuRahousut
klo 17-18	opetusohjelmaa (luento, vieras...)	Enskari	Radioteatteri
klo 18-19	Kissanristiäiset	Juomahemmo	Juomahemmo (uusiinta)
klo 19-21		Rokkikukko/Heviä Ku-Raa	Musiikkiaiheista ohjelmaa (musiikkia ja musiikin tekijöitä vieraana)

Taulukko 2: KuRa:n ohjelmakartta

Nimet ohjelmille ovat alustavia ja ne varmasti muokkautuvat tekijöidensä kautta. Ohjelmakartta ei ole millään tavalla sitova, vain ainoastaan esimerkki siitä, mikä KuRa:n sisältö voisi olla.

Kurakeitto lähetyspäivien aamuissa/aamupäivissä olisi parijuontona (kaksi juontajaa) tehtävä ohjelma, jossa olisi esillä mahdollisia kulttuuriuutisia, vieraita kulttuurin eri aloilta, viikon tapahtumista yms. Eli toisin sanoen rento päivän aloitusohjelma, missä käytäisiin leppoisan jutustelun ohella läpi viikon polttavia aiheita. Tässä keitossa voisi olla useampi kokki ja aika monenlaista soppaa.

Radioteatteri voisi esittää jotain itsekirjoitettua kuunnelmaa keskittyen esim. opiskelijoiden ”kimppakämpän elämään”, tietyn työpaikan elämään tms.

Opetusohjelmalle varattu tila lähetysajassa on lähinnä ajateltu luentoja tai haastatteluja varten, joiden kautta voidaan oppia jostain aihealueesta.

Kulttuurikokeilua antaa mahdollisuuden tehdä mitä tahansa kulttuurin saralla. Voihan toimittaja kokeilla esim. mahdollisuuksien mukaan olla päivän teatterinjohtajana, kulttuurisihteerinä, Provinssirockin promootorina, tutustua esim. Tulisielut-hankkeeseen yms.

Enskari keskittyy esittelemään elokuvien ja teatteriesitysten tulevia ensi-iltakappaleita esim. haastatteleamalla tekijöitä. Mm. Vampyyrimusikaalissa nähtävän hurjat maskit (niiden tekeminen ja tausta) voisivat kiinnostaa näytelmän esittelyn ohella.

KuRahousut-ohjelmassa oltaisiin vieraan kulttuurin housuissa. Tähän sopisi tekijöiksi SeAmk:n vaihto-oppilaat eri maista ja ohjelmaa voitaisiin tehdä esim. englanniksi.

Juomahemmon matkassa tutustutaan juomakulttuuriin esim. vierailevien baarimikkojen kautta. Mm. Lapualla on viinitila, jonka tekijöitä olisi mielenkiintoista haastatella viinikulttuurista ja viinin tekemisestä.

Rokkikukko tai **Heviä kuraa** painottuisi oppilaiden toivomaan hevimusiikkiin ym. raskaampaan musiikkiin.

Kissanristiäiset vie kuuntelijat kattavasti tapahtumien pariin. Haastatteluissa voidaan todella kattavasti kertoa tapahtumasta ja tuoda tunnelmaa myös radion välityksellä. Ohjelmassa myös esitellään tulevia tapahtumia.

Kirjanmerkki kattaisi kulttuuriradion kirjallisuuspuolta. Haastattelussa kirjailijoita, esittelyssä hyviä kirjoja yms.

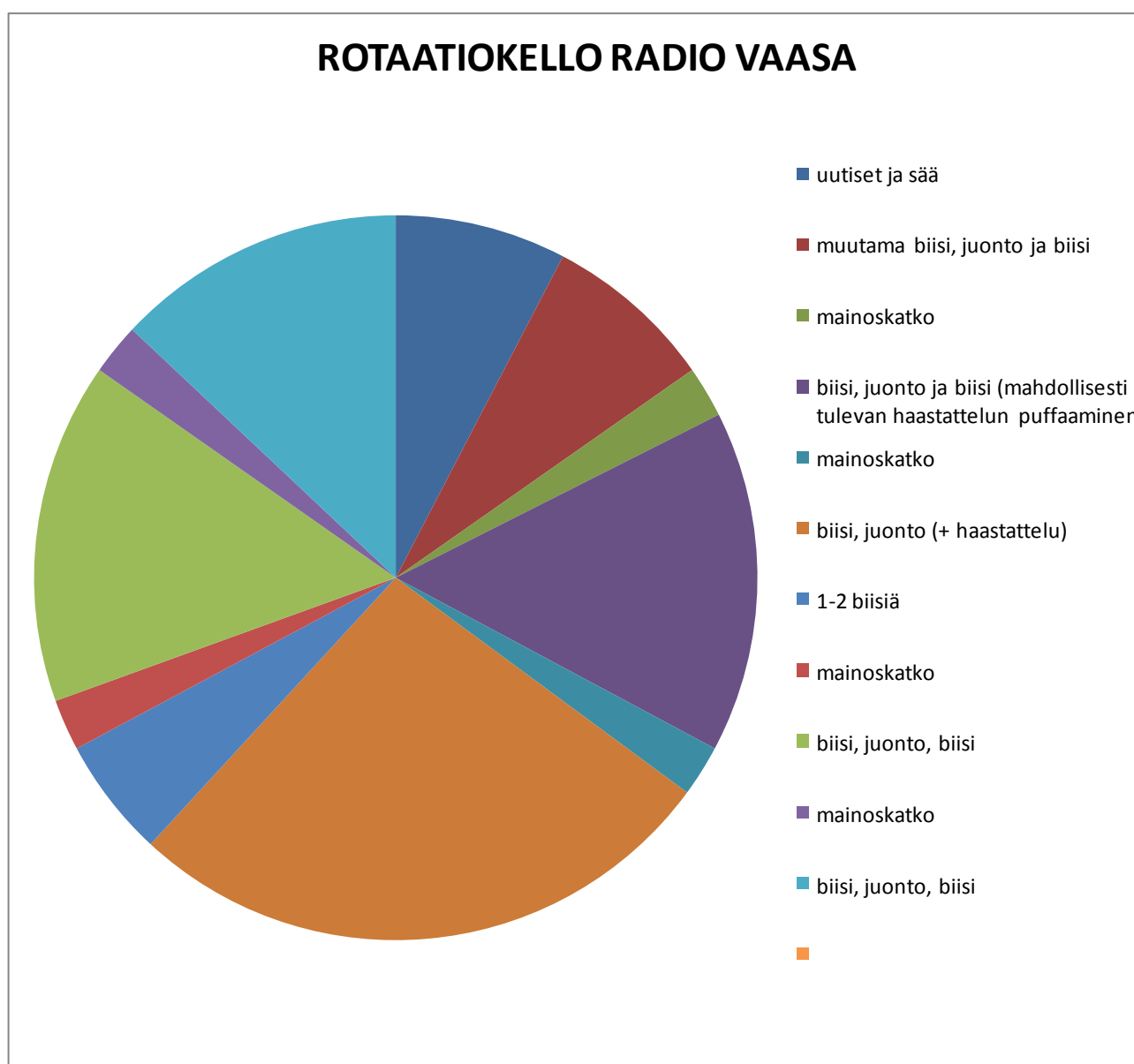
7.3 ”Tuntiappelsiini”, eli rotaatiokello

Ohjelman runko vaatii tiettyä suunnittelua kellotuksen suhteen. Mainoseuroja suoltaville yhteistyökumppaneille on hyvä esittää jonkinlainen kartta siitä, koska radiossa mainostetaan. Lisäksi tietty jatkuvuus ja yhtenäisyys tunneille saavat kanavan näyttämän ammattitaitoisesti suunnitellulta.

Lähetystuntikohtainen lähetysvirtakartta, eli rotaatiokello, kuvaa kaiken mitä yhden tunnin aikana lähetyksessä tapahtuu: sisältö, muoto, rytmi ja tempo. Tätä kelloa hyväksikäyttäen juontaja kokoaa lähetyksen sijoitellen eri elementit paikoilleen. (Kujala. Lahti & Tamminen 1999, 28–29.)

Työskenneltyäni monella eri kanavalla otan esimerkkejä Radio Vaasan kellotuksesta (vuodelta 2011) sekä YLE Pohjanmaan (vuodelta 2011). Kanavat ovat hyvin erilaisia toisen ollessa kaupallinen kanava ja muutenkin vapaampi toimissaan. YLE Pohjanmaan ollessa Radio Suomen maakuntaradio, noudattaa se tarkasti annettua kaavaa ja erityisesti musiikin suhteen ollaan pikkutarkkoja: tietyn kategorian musiikin on soitava tiettyyn aikaan eikä merkittäviä muutoksia musiikkiin hyväksytä.

Radio Vaasa noudattaa kellotusta, jolloin tasatunnein on aina STT:n uutisten paikka ja heti perään säätiedot. Sen jälkeen ohjelma käynnistyy musiikilla, ja aina n. 10 min välein (paitsi yksi 20 min väli) tulee mainoksia, neljä mainosblokkia tunnissa. Yleensä n. 25 yli tasan tulee haastattelu. Esimerkkinä seuraavalla sivulla on Radio Vaasan rotaatiokello klo 8.00–9.00 väliseltä ajalta.

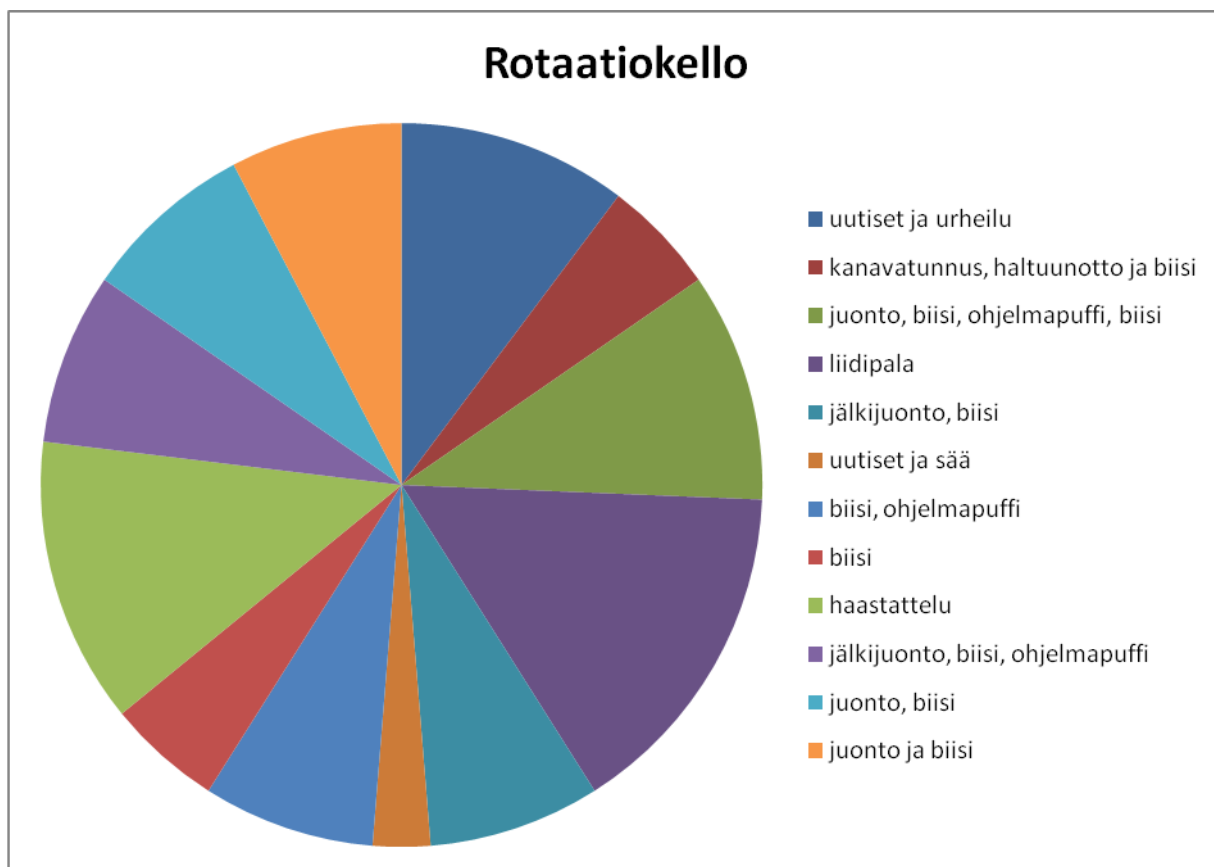

Kuvio 2: Rotaatiokello Radio Vaasa klo 8.00–9.00

Yleisradiossa eletään sekunteja laskien ja tärkeimmät ajoittamiset osuvat tasan valtakunnan uutislähetyskseen sekä puolen maakuntauutisten lähetyskseen. Tasan uutisiin vie aina viisi sekuntia kestävä aikamerkki, mutta ns. omiin uutisiin, eli alue-lähetyskseen on laskettava aika itse. Uutisille on merkattu tietty kesto, josta voidaan omien uutisten kohdalla joustaa.

Maakuntaradioilla on jossain määrin omanlaisensa ohjelmarungot, mutta valta-kunnasta lähetettävät ohjelmat (esim. uutiset, Nuotin vieressä, Anonyymit koti-kiusatut jne.) toteutuvat joka paikassa aina samaan aikaan.

Koska Yleisradiossa on 3 minuutin uutisia, 15 minuutin uutislähetystä sekä puoli tuntia kestävä Ajantasa, ovat kellot eri tunneilla hyvin erilaiset. Tässä kuitenkin esimerkki siitä, minkälainen kellotus YLE Pohjanmaan aamulähetyksessä kello 9.00-10.00 on:

Kuvio 3: YLE Pohjanmaan rotaatiokello klo 9.00-10.00

Tunti alkaa aina sekunnilleen tasalta valtakunnan uutislähetysellä. Tässä mallissa lähetys kestää 5 minuuttia, jonka jälkeen vielä valtakunnasta viiden minuutin urheiluradio. Tämän jälkeen laitetaan kanavatunnus, juontaja "ottaa lähetysten haltuun", eli toivottaa huomenet ja esittelee itsensä. Kappale laitetaan soimaan, jonka jälkeen tulee juonto. Tässä kohtaa juonto voi olla esim. tulevan "puffijutun" eli tulevaa haastattelua mainostavan jutun etukäteismainontaa. Näin ohjelma etenee pala palalta. Kappaleiden ja haastattelujen kestot määrittävät sen, että miten pitkistä paloista tunti koostuu. "Ohjelmapuffi" tarkoittaa tässä YLE Radio Suomen ohjelmia mainostavia pikkupaloja.

Radio Finlandiassa työskennellessäni sain täysin vapaat kädet ohjelmani suhteen eikä ohjelmaa varten tehty mitään rotaatiokelloja. Haastattelut kestivät niin pitkään kuin juttua riitti ja välissä soitettiin musiikkia kohdissa, kun se tuntui sopivalta. Toivoisinkin KuRa:n suhteen sellaista kelloitusta, että se hyvin vapaasti muokattaisiin eri ohjelmiin sopivaksi. Uutisia KuRa:ssa ei kuulla tasatunnein, kuten useimmilla radiokanavilla.

8 RADION MAHDOLLISUUDET OPETUKSESSA

Kymenlaakson ammattikorkeakoulun julkaisussa ”*Luovuuden lumo* (Ruohonen, Mäkelä-Marttinen 2006, 147–148) kerrotaan mm. Sytyke-projektista. Muotoilun ja median toimialalla käynnistettiin 2005 *Hyvä projekti*-hanke. Tuotanto-, oppimis- ja opetusprojektina kokeiltu Sytyke-projekti oli osa tätä hanketta, viestinnän koulutusohjelman lehtiprojekti. Ensisijaisesti oppilasvoimin toteutetussa lehtiprojektissa kiinnitettiin huomiota oppimisen ja opiskelun tarkasteluun. Toiminnallisessa työssä kun usein kiinnitetään huomiota nimenomaan lopputulokseen, eikä oppimista, jota pidetään itsestäänselvyytenä, useinkaan edes pohdita (2006, 148).

Opiskelijat olivat tyytyväisiä, vaikka projekti olikin rankka. Tekeminen koettiin perinteisiä harjoitustöitä mielekkäämpänä ja he kokivat tärkeänä myös sen, että saivat käteensä oikean, painetun lehden. (2006, 156.)

Opettajat törmäsivät alussa ongelmaan, jossa opiskelijat kokivat, etteivät he osaa tehdä asioita, joita heille ei ole opetettu. ”Oivalsimme toki, että tähän malliin heitä on opetettu koko koulu-aika, joten opiskelijat tarvitsevat aikaa totuttautua uuteen oppimisen tapaan” (2006, 157). Koulutuksen toki tulisi valmentaa tulevaa työelämää varten, mutta kaikkea mikä työelämässä tulee vastaan, ei mitenkään voida opettaa koulussa. Eikö siis olisi paikallaan istuttaa opiskelijoihin ajatus, että joskus oppii parhaiten tekemisen kautta?

Ammattikorkeakouluhan on määritelty jo pitkään yliopistoon verrattuna enemmän käytäntöön nojautuvana. *Luovuuden lumo*-kirjassa (Ruohonen, Mäkelä-Marttinen, 2006, 40) kuvataankin erinomaisesti yliopistoista vahvana elävää stereotypista mielikuvaa, että ne ovat kuin ”tieteen norsunluutorneja”, jotka ovat eristäytyneet ympäristöstään. Ammattikorkeakouluja perustettaessa haluttiinkin tarjolle vaihtoehtoinen korkeakoulumuoto, missä nostetaan nokka kirjapinosta ja lähdetään ihmisten ilmoille tekemään sitä mitä opiskellaan.

Laurea-ammattikorkeakoulussa kehitelty *Learning by Developing*-malli (LbD), tutkiva oppiminen kehittämishankkeissa, pyrkii yhdistämään luovalla tavalla ammattikorkeakoulujen opetustehtävää eläväksi kokonaisuudeksi soveltavan tutkimustoiminnan kanssa. Malli vie opiskelijat aitojen työelämän kehittämistarpeiden ja on-

gelmien ääreen antaen tilaisuuden tutustua myös tulevan työkentän toimintatapoihin. Toiminta sulauttaa korkeakoulut ja työelämän organisaatiot yhdeksi kokonaisuudeksi. (Ruohonen, Mäkelä-Marttinen 2006, 46–47.)

LbD:n pohja on Alexander von Humboldtin ideaali, mitä on kehitelty ammattikorkeakoulumaailmana sopivaksi. Humboldttilaisen idean ydin on se, että korkeakoulujen opetus ja tutkimustoiminta sulautuvat yhdeksi kokonaisuudeksi. Kokonaisuus tulisi olla niin tietoa kuin taitoja jatkuvasti edistävä.

”Tekemällä oppii”, sanotaan, ja tähän perustuu myös John Deweyn oppimisteoreettinen malli *Learning by Doing*, joka liippaa melko läheltä LbD:ia. Ehkä aika ei ollut kypsä Deweyn kokeiluille vuosikymmeniä sitten hänen epäonnistuttuaan kokeiluissaan, mutta hänen käytännöllisyyttä korostava teoria jäi elämään ja Suomessakin sitä sovelletaan ammatillisessa koulutuksessa. (Ruohonen, Mäkelä-Marttinen 2006, 43, 46–47.)

Moni jo työharjoittelunsa suorittanut on maininnut oppineensa valtavasti juuri tekemällä aidossa ympäristössä ja oikeaa työtä. Sormi saattaa vielä puoliraa’alla kulttuurituottajalla livahtaa suuhun, mutta oikeassa tilanteessa tekeminen pakottaa keksimään ratkaisut ja samalla oppii työstä myös ympärillä häärääviltä kollegoilta.

Tietenkään kaikkea oppimista ei voida siirtää luokkahuoneen ulkopuolelle autenttiseen ympäristöön, mutta esim. radiotyössä voidaan oppia monella eri tavalla ja monelta eri alalta.

4.1 Hauki on kala – mutta minkälainen kala?

Sanahirviö konstruktivismi tarkoittaa oppimiskäsitystä, jonka mukaan oppiminen ei ole vaan tiedon passiivista vastaanottamista, vaan tietoa myös käsitellään mielessä. Uutta tietoa verrataan jo aikaisemmin omaksuttuun ja opetuksen lähtökohdaksi on hyvä ottaa opiskelijan jo olemassa olevat näkemykset, käsitykset, tiedot ja taidot. Tärkeintä on se, että opiskelija ymmärtää ja käsittelee uutta tietoa sen sijaan, että opettelisi ”hauki on kala”-tyyppisesti kuin mantraa hokien tiettyä tenttiä varten ja unohtaisi oppimansa saman tien, kun tentti on palautettu valvojalle. Kuten Mä-

kelä-Marttinen (2006 76 -77) kirjoittaa, ei nykyaikaisen tietotulvan ollessa jatkuvas-
ti käsillä ulkoa oppimisella ole juuri mitään painoarvoa.

”Vain ymmärretty tieto on mielekästä, merkityksellistä tietoa”, kirjoittaa Päivi Tynjälä kirjassaan Oppiminen tiedon rakentamisena – konstruktivistisen oppimiskäsityksen perusteita (Tynjälä 1999, 62.)

Luonnollisesti oma ymmärtäminen vaatii omaa keskittymistä opetukseen, mutta myös aktiivisuutta ja vuorovaikutusta. Radiotyössä olen oppinut paljon mm. haastatteluiden kautta, kun olen itse voinut ottaa esille mielenkiintoisia asioita ja tuoda myös uutta näkökulmaa asioihin. Tässä on esimerkkinä otettu esille kulttuurialan toimijan ammattikuva haastattelun muodossa.

Otetaan esimerkkinä Provinssirockin promoottori Juha Koivisto.

- *mistä lähdettiin liikkeelle, kun viimeisimmän Provinssirockin portit sulkeutuivat, lokit jättivät Törnävänsaaren ja festivaalialueella pöly laskeutui?*
- *kauanko jälkiselvittely kestää?*
- *kuinka aikaisin seuraavan festivaalin suunnittelu alkaa ja mitä tehdään ensimmäiseksi?*
- *voidaanko Provinssirockia suunnitella jo vuosia etukäteen, vai mennäänkö vuosi kerrallaan?*
- *mitä promoottori tekee; kuinka paljon valtaa päättää yksin asioista (tässä tapauksessa esim. artisteista)*
- *joutuuko promoottori koskaan likaamaan käsiään? (ei kai kuitenkaan siivoamaan edes backstagen vessoja yleisimmistä puhumattakaan?)*
- *promoottorin vastuualueet (ja koska tietää olevansa pulassa)*

Vastaavan haastattelun avulla voidaan purkaa sitä, mitä eri toimijat oikeasti tekevät ja mitä kaikkea heidän työkuvaansa kuuluu.

9 VERKOSTOITUMISMAHDOLLISUUDET

Verkostoitumisesta on tullut viime vuosina varsinainen trendi. Kaikkia kannustetaan, jopa kehoitetaan, verkostoitumaan.

Verkostoituminen on ihmissuhteiden vastavuoroisuutta. ”...ihmiset vaihtavat ideoita, vihjeitä, tukea, kannustusta, ehdotuksia, neuvoja tai muita aineettomia tai aineellisia hyödykkeitä, jotka tukevat sekä heidän ammatillista, että henkilökohtaista elämäänsä” (Silvennoinen 1999, 7).

Tällainen ihmisten vastavuoroisuus ei ole mitään uutta, mutta nykyaikana se on nostettu pinnalle uudella tavalla. Sosiaalisen median myötä verkostoituminen on helpottunut ja antanut mahdollisuuden sosiaaliseen elämään myös sellaisille, joille se kasvatusten ihmisten kanssa voi olla vaikeaa. Monesti esim. Facebookissa huomaa statuspäivityksen avulla jonkun kysyvän apua hankinnoissa tai kokemuksissa vaikka ravintolasta. Facebook on monesti ollut apuna etsiessä sopivia haastateltavia ja muutenkin se on leventänyt komeaa verkostoani eri alojen ihmisten kanssa. Ainakin joissain media-alan työpaikoissa myös kysytään, että onko mukana esim. Facebookissa ja Twitter-palvelussa.

9.1 Lähipiiri

Radion kautta SeAMKin eri yksiköt saavat tilaisuuden verkostoitua keskenään. Miksi tekniikan ja kulttuurin opiskelijat eivät voisi tehdä yhteistyötä? Moniko edes tietää koulustamme löytyvän konservoinnin koulutusohjelman? Kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten hoitoon ja säilyttämiseen perehtyvät opiskelijat voisivat pitää omaa sarjaa alueemme kiinnostavista kohteista. Kirjasto- ja tietopalvelun opiskelijat vastaisivat kirjallisuudesta KuRassa. Liiketalouden opiskelijoista voisi löytyä varsinainen mainosmyyntihai, joka takaisi kaupoillaan KuRa:n taloudellista vakautta. Mainosmyynti voisi olla jopa hyvä työharjoittelupaikka, mihin voisi liittää ”myyntiopettelijakson” paikallisen kaupallisen kanavan myyntipuolella. Hyvä harjoittelupaikka voisi olla esim. Lapualla toimiva Kevyt kanava Oy, jonka Hannu ja Tarja Harju ovat kovan luokan konkareita radiomainontamyynnissä.

Läheisessä yhteistyössä tulisi ehdottomasti olla myös Trissa TV, kulttuuritoimi sekä Selmu.

9.2 Yhteys ulkomaille

Espanjan Aurinkorannikolla, Fuengirolassa, on jo 20 vuoden ajan toiminut radio-kanava Radio Finlandia. Kanava on tärkeä tiedonlähde ja viihdyttävä Aurinkorannikon n. 20 000 suomalaisille ja Internetin kautta sitä kuunnellaan Kanariaa ja Suomea myöten. Vuosia kanavan ohjelmistosta vastannut Teva Glad on jo suorastaan legenda, mutta väistymässä nyt uudistusten myötä. Radiosta halutaan entistä monipuolisempi ja sen toivotaan yhdistävän alueen yhdistyksiä ja ihmisiä entistä lujemmin.

Syksyllä 2010 kanavalla aloitti Kulttuurishotti-niminen ohjelma, joka on osa kulttuuriyhdistys Kalevan toimintaa. Radioaalloilla on vierailut valtava määrä kiinnostavia kulttuurin tekijöitä ja vaikuttajia, värikkäitä persoonia, joiden kanssa on naurettu, itketty, tanssittu ja puhuttu juurta jaksain kulttuurista ja eri kulttuuritapahtumista. Ohjelma on rento, spontaani ja sen aikana voi tapahtua mitä vain!

Omien kontaktieni kautta olen käynyt keskustelua kulttuuriradion perustamisesta Seinäjoen ammattikorkeakouluun. Kontaktini Espanjassa ovat ajatuksesta erittäin innostuneita ja valmiita myös yhteistyöhön. KuRa:n ohjelmia voitaisiin lähettää myös Radio Finlandiassa omana sarjanaan tai osana Kulttuurishottia. Vastavuoroisesti Radio Finlandiasta voisi saada kiinnostavia haastatteluja KuRa:n käyttöön.

Espanjan Aurinkorannikkohan on tunnettu siitä, että monet artistit, taiteilijat ja julkisuuden henkilöt viettävät siellä eläkepäiviään. Alueella asuu myös joukko pohjalaisia, jotka asuvat edelleen myös osan vuodesta latomerten ympäröimänä. KuRa:n ohjelma, jos joskus vetääkin vähän enemmän kotiinpäin, olisi taatusti kodikasta kuunneltavaa.

9.3 Tähtiä ja tähdenlentoja

Koska radion kohderyhmä ovat opiskelijat, kuuluisi sponsoreissa ehdottomasti olevan SDR-ravintolat tai joku vastaava opiskelijoiden elämän viihdytyspuolesta vastaava yritys. Paikallisessa ”juottolassa” esiintyvä sen hetken kuuma artisti tai yhtye olisi kiinnostava vieras KuRa:n musiikkiohjelmassa. Aina ei tarvitsisi puhua artistin uusimmasta levystä, vaan hänen kanssaan voisi syvällisemmin keskustella esim. iskelmämusiikin kulttuurista ja sen vaikuttamisesta suomalaiseen tanssikulttuuriin, menestymisestä muusikkona maailmalla, festivaalijärjestelyiden onnistumisista ja kompastumisista jne.

10 JÄLKIVIISAUKSIA

Hain aikoinani Metropolian ammattikorkeakouluun opiskelemaan tv- ja radioilmaisua jääden muutamalla pisteellä ilman opiskelupaikkaa. Haastattelussa kysyttiin tuolloin mm. sitä, että missä näet itsesi 10 vuoden kuluttua. Vastasin jotain lapsellista ja typerää – tai siltä se ainakin tuntui jälkikäteen, kun mieleeni tuli, että olisi pitänyt vastata: ”pyöritän omaa radiokanavaa”.

En tiedä olisiko se muuttanut sitä, että koulutuspaikka olisi auennut, mutta itsestäni se tuntui sillä hetkellä kunnianhimoisen hienolta päämäärältä.

Radion tekeminen ei ole helppoa. Mielikuva siitä, että ”sinähän vaan soittelet musiikkia ja puhut mukavia”, raivostuttaa. Todellisuus on sitä, että jokaisen minuutin, Yleisradiossa jopa sekunnin, käyttö on tarkkaan harkittua ja usein myös sääntöjen mukaan menevää. On ajateltava tarkkaan, että minkälaisilla haastatteluilla ja juonnoilla parhaiten palvelee sitä yleisöä, kenelle kanavan ohjelma on suunnattu.

Radion tekeminen ei ole aina mukavaa. Se mielikuva, että radiotoimittaja pörrää jatkuvasti tapahtumissa tavaten julkisuuden henkilöitä, on väärä. Joskus, melko harvoin, pääsee haastattelemaan ketään niin ”megajulkkista”, että siitä saisi sen kummempia sydämentykytyksiä. Useimmiten juontovuorojen ulkopuolella työ on puhelimessa istumista, haastattelujen editointia ja tulevien haastatteluiden suunnitteleminen. Työni puolesta olen ollut niin Provinssirockin vip-baarissa, mutta myös nilkkojani myöten sonnassa navetassa, saunavihtoja tekemässä aamulla kuuden aikaan, kelloja sorvaamassa ja perunoita istuttamassa. Välillä ollaan jakkupuku päällä opetusministerin kanssa samassa kahvipöydässä, välillä kumisaappaat jallassa lasten kanssa tekemässä kurasoppaa.

Useimmiten haastateltavat ovat Martta-yhdistyksen väkeä, paikallisia vaikuttajia, tavallisia tallaajia tai muuten alansa asiantuntijoita. Joskus on täytynyt hypätä sellaisen aiheen pariin, josta ei tiedä yhtään mitään. Kuitenkin työn parhaita hetkiä ovat olleet juuri ne, kun on päässyt kokeilemaan esim. soutamista ensimmäistä kertaa elämässään suorassa lähetyksessä. Tai se hetki, kun hyppäsin Harley Davidsonin kyytiin ja tein samalla suoraa lähetystä.

Olen oppinut paljon. Olen tavannut valtavan määrän kansan kirjoja. Olen oppinut tuntemaan kuuntelijoita pääsemällä käsiksi heidän elämäänsä – vaikka sitten niitä perunoita istuttamalla. Nämä samat kuuntelijat ovat sitä kansan kirjoja, joille todennäköisesti kulttuurituottajana tulen tekemään ohjelmaa: oli se sitten tapahtumien tai muiden palveluiden kautta, ehkä jopa edelleen radiossa.

Luultavasi vuottakaan aiemmin en olisi osannut edes lähteä pyörittämään omaa radiokanavaa. Se kymmenen vuotta sitten asetettu tavoite ei voisi täyttyä nyt kuitenkaan parempaan aikaan, mikäli KuRa toteutuu. Vaikka en itse saisi olla sen johtohahmo, olen ainakin ollut mukana synnyttämässä sitä ja toivottavasti vahvasti vaikuttamassa SeAMK:n historian ensimmäisen kampusradion perustustyöhön. Itse koen ajan olevan kypsä kampusradiolle SeAMK:ssa. Itse koen myös olevani tarpeeksi kypsä ymmärtämään, että miten tällainen radio rakennetaan. Tekniikan suhteen olen edelleen aika ”uuno”, mutta siihenkin oppii. Olenhan sitten vuoden 1996 aloitettuani opetellut jo lähemmäs kymmenen eri ohjelmaa, millä radiota tehdään.

Tämän opinnäytetyön myötä koen löytäneeni melkoisen lohkareen itseäni. Olen vuosia yrittänyt pakoon radiotyöstä, toivonut löytäväni jotain muuta. Nyt kuitenkin tunnen radion enemmän omaksi työvälineeksi kuin koskaan aiemmin. Opinnot kulttuurituotannon parissa ovat myös viitoittaneet sitä tietä, mitä haluan kulkea radion suhteen: kulttuuri, opetus ja ohjaaminen. Mikäli työni radion parissa jatkuu, toivon osaltani voivan enemmän vaikuttaa näihin asioihin. Toinen sydäntä lähellä oleva asia ovat lapset ja nuoret, ja olenkin jo kehitellyt lapsille ja nuorille suunnattua radiokanavaa kulttuuriyrittäjäyyskurssin innoittamana.

Mikäli kampusradio SeAMK:lle joskus parkkeeraa, uskon sen ajan myötä löytävän oman muotonsa niin viihdykkeenä kuin opetusvälineenä. Voi olla, että siitä ei koskaan tule yksinään kulttuuriradiota, mutta toivon, että kulttuuri kuitenkin kuuluisi edes osaksi.

Yhteenvetona tälle opinnäytetyölle nosta esille seuraavia seikkoja:

Seinäjoen ammattikorkeakoululla ei ole koskaan ollut kampusradiota, vaikka perusedellytykset sellaisen pyörittämiseen löytyvät niin tekniikan kuin todennäköisesti myös opiskelijoiden taitojen puolesta.

Internetin ollessa yhä suurempi osa elämää voisi myös SeAMK näkyä – ja tässä tapauksessa myös kuulua - enemmän netissä. Internet on jo osa oppimisympäristöä, mutta koulun oma Internet-radio voisi laajentaa tätä ympäristöä mm. Lakeusmoodlea laajemmalle.

Alustavien kyselyiden mukaan niin opettajat kuin opiskelijat eivät tyrmää ajatusta omasta kulttuuriradiosta. Kulttuuripainotteisuus toisi myös omaa lisäväriä perinteiseen kampusradioon.

LÄHTEET

Internet-radiotoiminta. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Helsinki: Teosto r.y. [Viitattu 20.4.2011 ja 12.5.2011]. Saatavilla:

<http://www.teosto.fi/teosto/websivut.nsf/0/19F5274948880436C225777C00441C94?opendocument>

Kotilainen, S. (toim.) 2011. Lasten mediabarometri 2010: 0-8-vuotiaiden mediankäyttö Suomessa. [Verkkojulkaisu]. Helsinki: Mediakasvatusseura. Mediakasvatusseuran julkaisuja 1/2011. [Viitattu 4.5.2011]. Saatavilla:

<http://www.mediakasvatus.fi/publications/ISBN978-952-99964-6-9.pdf>

Kujala, T., Lahti, J. & Tamminen, H. 1998. Radiotyön perusteet: johdatus suoran lähetysten tekemiseen. Helsinki: Gaudeamus.

Lindroos, J-E. & Lohivesi, K. 2004. Onnistu strategiassa. Helsinki: WSOY.

Olkinuora, H. 2006. Minne menet media? Helsinki: EVA.

Podcast-lähetys. 8.4.2011. [Verkkosivu]. Helsinki: Sanastokeskus TSK ry, Tietotekniikan termitalkoot. [Viitattu 8.5.2011]. Saatavilla:

<http://www.tsk.fi/tsk/termitalkoot/fi/node/266>

Ruuhonen, S. & Mäkelä-Marttinen, L. (toim.) 2006. Luovuuden lumo: kokemuksia projektioppimisesta. Kouvola: Kymenlaakson ammattikorkeakoulu. Kymenlaakson ammattikorkeakoulun julkaisuja. A. Oppimateriaali 13.

Ruusunen, A. (toim.) 2002. Media muuttuu: viestintä savitauluista kotisivuihin. Helsinki: Gaudeamus.

Silvennoinen, M. 1999. Elämää verkostoissa: toimivat ihmissuhteet. Helsinki. Edita.

Suoranta, J & Ylä-Kotola, M. 2000. Mediakasvatus simulaatiokulttuurissa. Helsinki. WSOY.

Tynjälä, P. 1999. Oppiminen tiedon rakentamisena: konstruktivistisen oppimiskäsitteiden perusteita. Helsinki. Kirjayhtymä Oy.

Töytäri-Nyrhinen, A. (toim.) 2008. Osaamisen muutosmatkalla. Helsinki. Edita.

Viljakainen, J. 2004. Radiomonopolista kanavatulvaan: poimintoja Suomen radio- ja televisiotoiminnan vaiheista. Helsinki. Edita.